

CULTUURRAAD

VOOR DE

NEDERLANDSE CULTUURGEMEENSCHAP

ZITTING 1972-1973

Nr. 2

HANDELINGEN

Vergadering van dinsdag 7 november 1972

INHOUDSOPGAVE

BERICHTEN VAN VERHINDERING

Afwezig met kennisgeving, blz. 53

MEDEDELING VAN DE VOORZITTER

Conseil culturel voor samengesteld verklaard,
blz. 53

VERSLAGEN

Indiening, blz. 53

ONTWERP VAN DECREET

Indiening en verzending, blz. 53

VOORSTELLEN VAN DECREET

Indiening en verzending, blz. 53

VRAAG (Rgt. art. 52, nr. 2, c)

Dringende vraag van de heer **Vandamme** tot de Minister van Nederlandse Cultuur over de bezoldiging van de leerkrachten artistieke vakken aan het Lemmensinstituut te Leuven, blz. 53

BEGROTINGEN

1. Ontwerp van decreet houdende de begroting van de Culturele Zaken van de Nederlandse cultuurgemeenschap voor het begrotingsjaar 1972 — Sector Verkeerswezen.

2. Ontwerp van decreet houdende de begroting van de Culturele Zaken van de Nederlandse cultuurgemeenschap voor het begrotingsjaar 1972 — Sector Openbare Werken.

Algemene beraadslaging

Sprekers : de heren **Verleysen**, verslaggever ;
De Seranno; **Vanhaegendoren**;
Mevrouw **Van der Eecken-Maes**;
de heren **De Saeger**, Minister van Openbare Werken; **Breyne**, Staatssecretaris voor Huisvesting en Ruimtelijke Ordening, toegevoegd aan de Minister van Openbare Werken; blz. 54

Artikelsgewijze behandeling, blz. 54

BEGROTING VAN DE CULTUURRAAD VOOR DE NEDERLANDSE CULTUURGEMEENSCHAP VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1972

Besloten vergadering, blz. 68

Naamstemming over het amendement van de heer Coppieters, blz. 68

Stemming bij zitten en opstaan over de amendementen van de heren Leo Vanackere, W. Calewaert en Grootjans, c. blz. 69

Naamstemming over de gehelebegroting, blz. 69

ONTWERP VAN DECREET houdende de begroting van de Culturele Zaken van de Nederlandse cultuurgemeenschap voor het begrotingsjaar 1972 — Sector Verkeerswezen. Naamstemming over het geheel, blz. 70

ONTWERP VAN DECREET houdende de begroting van de Culturele Zaken van de Nederlandse cultuurgemeenschap voor het begrotingsjaar 1972 — Sector Openbare Werken. Naamstemming over het geheel, blz. 70

VRAGEN (Rgt. art. 49)

Vraag om uitleg van de heer **Henckens** tot de Minister van Nationale Opvoeding over de uitvoeringsbesluiten van de wet van 19 juli 1971 betreffende de toekenning van studietoelagen en studieleningen.

Sprekers: de heren **Henckens** ; **W. Claes**, Minister van Nationale Opvoeding; **Swaelen**; blz. 71

Vraag om uitleg van de heer **Vandamme** tot de Minister van Nederlandse Cultuur over de acties die de Minister van Nederlandse Cultuur zal ondernemen of stimuleren, tot bevordering van de verspreiding van het Algemeen Beschaafd Nederlands.

Sprekers : de heren **Vandamme**; **Van Mechelen**, Minister van Nederlandse Cultuur; blz. 76

Vraag om uitleg van de heer **Wijninckx** tot de Minister van Nederlandse Cultuur over het fragmentaire jeugdbeleid en de miskenning van de adviezen van de Nederlandstalige Jeugdraad.

Sprekers: de heren **Wijninckx**; **Monard**; **Van Mechelen**, Minister van Nederlandse Cultuur; blz. 78

Vraag om uitleg van de heer **Vanhaegendoren** tot de Minister van Tewerkstelling en Arbeid over het voornemen van de Regering de faciliteiten ten opzichte van de kredieturen te beperken tot het avondonderwijs en in het algemeen over de verdere inzichten van de Regering betreffende de kredieturen.

Sprekers : de heren **Vanhaegendoren** ; **Henckens** ; **Major**, Minister van Tewerkstelling en Arbeid; blz. 82

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

Mededeling van de Voorzitter, blz. 86

VRAGEN

Schriftelijke vragen en antwoorden (Rgt. art. 51), blz. 86

BIJLAGE

Begrotingstabellen, blz. 87 en 93

VOORZITTIJERSCHAP VAN DE HEER VANDEKERCKHOVE, VOORZITTER

De heer **Van Hoorick** en mejuffrouw **Devos**, secretarissen, nemen plaats aan het Bureau.

De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

De vergadering wordt geopend om 14 u. 05.

BERICHTEN VAN VERHINDERING

Afwezig met kennisgeving:

de heren **Gheysen**, **Willems**, **Heylen**, **Sprockeels**, ziek;

de heren **K. Blanckaert**, **Van Eynde**, **Van Lent**, buitenslands ;

de heer **Dequeecker**, ambtsverplichtingen.

MEDEDELING VAN DE VOORZITTER

De Voorzitter. — Dames en Heren, bij brief van 17 oktober 1972 deelt de Voorzitter van de Conseil culturel de la Communauté française mede dat voornoemde Raad ter vergadering van zelfde datum voor samengesteld werd verklaard.

— *Ter kennisgeving.*

VERSLAGEN

Indiening

De volgende verslagen werden ingediend :

- door de heer **Verleysen**, namens de Commissie voor de begroting, over het ontwerp-decreet houdende de Begroting van de Culturele Zaken van de Nederlandse cultuurgemeenschap voor het begrotingsjaar 1972 — Sector Verkeerswezen — nr. 4-V/2.
- door de heer **Verleysen**, namens de Commissie voor de begroting, over het ontwerp-decreet houdende de Begroting van de Culturele Zaken van de Nederlandse cultuurgemeenschap voor het begrotingsjaar 1972 — Sector Openbare Werken — nr. 4-VIII/2.

ONTWERP VAN DECREET

Indiening en verzending

Het volgend ontwerp van decreet werd ingediend en naar de bevoegde commissie verzonden :

- Ontwerp van decreet tot subsidiëring van de erkende culturele centra in het Nederlandse taalgebied door het verlenen van weddetoelagen — nr. 48/1.

Verzonden naar de Commissie voor jeugdbeleid, permanente vorming en sport.

VOORSTELLEN VAN DECREET

Indiening en verzending

De volgende voorstellen van decreet werden ingediend en naar de bevoegde commissie verzonden :

- Voorstel van decreet van de heer **Leo Vanackere** tot regeling van het taalgebruik in de gemeenteraden, de federatieraden, de agglomeratieraden en de provincieraden — nr. 44/1.
- Voorstel van decreet van de heer **Vanhaegendooren** tot bepaling van de voertaal van het hoger onderwijs in het Nederlandse taalgebied nr. 47/1.

Verzonden naar de Commissie voor taalwetgeving en taalbescherming.

DRINGENDE VRAAG (Rgt. art. 52, nr. 2, c)

Van de heer Vandamme tot de Minister van Nederlandse Cultuur over de bezoldiging van de leerkrachten artistieke vakken aan het Lemmensinstituut te Leuven

De Voorzitter. — Dames en Heren, aan de orde is de dringende vraag van de heer Vandamme tot de Minister van Nederlandse Cultuur over de bezoldiging van de leerkrachten artistieke vakken aan het Lemmensinstituut te Leuven.

De heer Vandamme heeft het woord.

De heer Vandamme (op het spreekgestoelte). — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, Dames en Heren, de heer Minister van Nederlandse Cultuur heeft met terugwerkende kracht tot 1 september 1971 het Lemmensinstituut te Leuven erkend als dagonderwijs met volledig leerplan. De leerkrachten artistieke vakken hebben drie dringende vragen.

1. Zij werden onlangs verwittigd dat binnen afzienbare tijd nieuwe weddenbarema's zullen worden uitbetaald maar zonder erkenning van hun voorafgaande dienstjaren, zodat zij op 0 jaar dienst herbeginnen.
Dit zou een maatregel zijn, gesteund op het feit dat deze leerkrachten tot op vandaag bezoldigd worden volgens barema's „avondonderwijs met beperkt leerplan”, terwijl het instituut in het verleden reeds als dagschool functioneerde.
Kunnen de vroegere dienstjaren niet meetellen?
2. Hoewel het instituut een hogere niet-universitaire instelling is, liggen de weddeschalen van de leerkrachten artistieke vakken beduidend lager dan die van de onderwijzers en regenten. Is revalorisatie niet dringend?
3. Wanneer zullen de sedert 1963 beloofde vakantiegelden uitbetaald worden?

De Voorzitter. — De Minister van Nederlandse Cultuur heeft het woord.

De heer Van Mechelen (Minister van Nederlandse Cultuur) (*op het spreekgestoelte*). — Mijnheer de Voorzitter, Dames en Heren, ik heb de eer het achtbare Lid het volgende mede te delen :

1. Ingevolge artikel 18 litt. d. van het koninklijk besluit van 15 april 1958 houdende bezoldigingsregeling van het onderwijzend wetenschappelijk en daarmee gelijkgesteld personeel van het Ministerie van Openbaar Onderwijs kunnen de diensten door het personeel gepresteerd aan een avondschoon of bij een instelling met beperkt leerplan niet in aanmerking genomen worden voor de vaststelling van hun anciënniteit in een inrichting met volledig leerplan. Daar het indienstzijnde personeel evenwel geen slachtoffer mag zijn van een structuurhervorming van de inrichting dient m.i. een minder letterlijke toepassing van de regelen vervat in artikel 18 in overweging te worden genomen.
Daarom werd deze aangelegenheid (bij mijn nota daterend 3 oktober 1972) voor advies overgelegd aan de Commissie bedoeld in artikel 45 van het koninklijk besluit daterend 15 april 1958. Op het ogenblik dat dit advies in mijn bezit is zal ik de nodige maatregelen treffen om de toestand van het betrokken personeel te regelen.
2. Bij de officiële erkenning van de Hogere Secundaire Afdeling en de Hogere niet-universitaire Afdelingen met volledig leerplan aan het Lemmensinstituut te Leuven werden aan de Inrichtende Macht de weddeschalen medegedeeld die als basis zouden genomen worden voor de berekening van de weddetoelagen voor het bestuurs- en onderwijzend personeel van de hogere genoemde afdelingen.
Voor de leraars artistieke vakken, houders van het vereiste diploma, werd de weddeschaal van regent voorgesteld terwijl aan de houders van andere bevoegdheidsbewijzen, de weddeschaal van onderwijzer werd toegekend. Deze weddeschalen gelden eveneens voor het onderwijzend personeel in gelijkaardige gesubsidieerde inrichtingen voor onderwijs in de beeldende kunsten. Bij de herwaardering van de wedden die met terugwerkende kracht tot 1 april 1972 zal geschieden zal het personeel van de gesubsidieerde inrichtingen voor kunstonderwijs dezelfde weddeschalen genieten als het personeel van het Rijkskunstonderwijs van hetzelfde niveau.
3. In verband met de uitbetaling van het vakantiegeld kan ik het geachte lid mededelen dat de door de Inrichtende Macht ingestuurde formulieren voor uitbetaling werden overgemaakt aan de Dienst voor Vaststelling en Vereffening der Wedden en Toelage-wedden.

De Voorzitter. — Het incident is gesloten.

BEGROTINGEN

1. **ONTWERP VAN DECREET HOUDENDE DE BEGROTING VAN DE CULTURELE ZAKEN VAN DE NEDERLANDSE CULTUURGE-MEENSCHAP VOOR HET BEGROTINGS-JAAR 1972 — SECTOR VERKEERSWEZEN.**
2. **ONTWERP VAN DECREET HOUDENDE DE BEGROTING VAN DE CULTURELE ZAKEN VAN DE NEDERLANDSE CULTUURGE-MEENSCHAP VOOR HET BEGROTINGS-JAAR 1972 — SECTOR OPENBARE WERKEN.**

Algemene beraadslaging

De Voorzitter. — Dames en Heren, aan de orde is de Begroting van de Culturele Zaken van de Nederlandse cultuurgemeenschap voor het begrotingsjaar 1972 voor de sectoren :

- Verkeerswezen ;
- Openbare Werken.

Ik stel voor één algemene beraadslaging te houden over de twee begrotingsontwerpen van decreet.

(*Instemming*)

De algemene bespreking is geopend.

De heer Verleysen, verslaggever, heeft het woord.

De heer Verleysen (*op het spreekgestoelte*). — Mijnheer de Voorzitter, Heren Ministers, Dames en Heren, Collega's, Uw commissie voor de begroting wijdde een grondige bespreking aan het verslag door de vertegenwoordiger van de heer Minister uitgebracht.

We zullen niet in herhaling vallen, door het U toegestuurde schriftelijk verslag nogmaals door te maken.

Het wil ons voorkomen dat het volstaat in herinnering te brengen dat op deze begroting de kredieten voorkomen onder meer voor de bevordering van het toerisme. We weten dat het tot de opdracht van het commissariaat-generaal voor toerisme behoort, via toeristische propaganda ons land beter bekend te maken in den vreemde, maar het zou blijk geven van een totaal onbegrip in deze materie, indien men de opdracht van het commissariaat hiertoe zou beperken. In het kader van de steeds groter wordende vrije tijd is een zinvol gebruik hiervan een van de meest dringende problemen van vandaag en morgen. Met het oog hierop is een valorisatie van ons patrimonium, zowel landschappelijk als archeologisch van zeer groot belang.

Vrije tijdsbesteding is niet een voorrecht van de jeugd of de meer bemiddelden, ook onze arbeiders, onze zelfstandigen hebben recht op hulp om een herstellende en verrijkende vakantie te beleven in een aangename omgeving en in een aangepaste instelling. Met het oog hierop heeft uw commissie

dan ook aangedrongen op een aanpassing van de desbetreffende kredieten voor het jaar 1973. Ook dringt zij aan opdat in de begroting slechts **één** enkel krediet voor de bouw van vakantiehuizen zou voorkomen, ongeacht wie de aanvrager van de staatstussenkost is.

Speciaal werd aangedrongen opdat de mogelijkheden voor onze bejaarden zouden verruimd worden. Hun inspanningen liggen voor een zeer groot deel aan de basis van onze welvaart en het is niet meer dan **billijk** dat zij, die zo schaars genoten hebben in hun jeugd, nu zouden kunnen genieten met volle teugen, van onze eigen natuur- en kunstrijksdommen. Uw commissie van de begroting betreurde dat deze begroting zo laattijdig ter bespreking kwam, zodat een eigenlijk debat over de politiek voor het jaar 1972 geen zin meer heeft. Zij was nochtans de mening toegedaan dat in de bevoegde commissie, en ik denk vooral aan de commissie voor culturele promotie, met zeer veel nut een dergelijke bespreking zou kunnen gebeuren in functie van de inhoud die wij aan het toerisme zouden willen geven.

Dit zou zeer gemakkelijk kunnen gebeuren aan de hand van een vooraf toegestuurd organigram van het Commissariaat-Generaal voor Toerisme alsook van een functionele begroting van deze instelling. Slechts door een dergelijke methode van werken zullen wij erin slagen de culturele autonomie waar te maken.

Uw commissie erkent de noodzakelijkheid van een eenheid in de propaganda, maar dit wil toch nog niet zeggen eenvormigheid, waardoor het eigen karakter van elk gebied zou worden weggevaagd. Het wil ons voorkomen dat dit moet worden onderzocht door de Commissie voor samenwerking van de beide cultuurraden.

Vervolgens onderzocht uw commissie de onderscheiden begrotingsposten die betrekking hebben op de onderwijsinstellingen. Vooral de structuur van de Zeevaartschool werd onderzocht in het licht van de taalwetgeving op het onderwijs. Aanvullende inlichtingen zullen worden verstrekt in verband met de splitsing der nederlandstalige en franstalige cursussen.

Uw Commissie was tenslotte van oordeel dat het probleem van de tweetaligheid van het personeel van de Brusselse Intercommunale voor het Vervoer het voorwerp moest uitmaken van een bijzondere zorg voor de cultuurcommissie van **Brussel-hoofdstad**. Taalcursussen tijdens de diensturen lijkt uw commissie het enige doelmatige middel.

Op een drietal vragen, in de Commissie gesteld, werd een schriftelijk antwoord beloofd. Dit antwoord vindt u als bijlage in het schriftelijk verslag. Ten slotte werd er nog van gedachten gewisseld over de mogelijkheid om bepaalde kredieten die thans op de nationale begroting voorkomen in de toekomst in de culturele dotaties te begrijpen. De commissie was van oordeel dat dit onderzoek met veel wijsheid diende te gebeuren, en dat alles in het werk moet

worden gesteld opdat zo vlug mogelijk alles wat tot het domein van de cultuur behoort in de desbetreffende begrotingen wordt opgenomen.

Wat de afdeling openbare werken betreft wil het ons voorkomen dat het volstaat in herinnering te brengen dat op deze begroting kredieten voorkomen onder meer voor de bevordering van openbare werken en toelagen aan de ondergeschikte besturen, toelagen gedaan voor investeringen door deze besturen verwezenlijkt of voor het onderhoud of herstel van ons patrimonium.

— Verheugend lijkt ons het feit dat de kredieten voor de bouw van culturele centra regelmatig stijgen. Dit is het beste bewijs dat langzaam maar zeker, de infrastructuur tot stand komt die de volledige culturele ontplooiing en verheffing van ons Vlaamse volk zal mogelijk maken.

— Zeer veel belangstelling betoonde uw Commissie voor het behoud van onze historische gebouwen en monumenten. De Minister wees nochtans op het gevaar voor overdrijving. Wij moeten weten te kiezen. Niet al wat oud is, is merkwaardig; niet al wat groen is is prioritair te behouden: hier moet een gezond evenwicht tot stand gebracht worden.

Door zijn departement werd, samen met dit van de Nederlandse cultuur reeds een belangrijke inspanning gedaan voor het inventariseren van landschappen. Bepaalde provincies doen dit voor hun gebouwen en monumenten en zelfs voor hun kunstpatrimonium onder al zijn verschillende vormen.

De toelagen die verleend worden aan bepaalde organisaties voor het inrichten van voordrachten en tentoonstellingen, waren wel het voorwerp van een zeker voorbehoud bij bepaalde commissieleden. De Minister verdedigde het behoud van deze kredieten door er op te wijzen dat de voordrachten en tentoonstellingen betrekking hebben op de ruimtelijke ordening en de bevolking terzake niet alleen voorlichten, maar ook gevoelig maken voor het nut van de ruimtelijke ordening.

De Minister bevestigt dat alle organismen die op het departement beroep gedaan hebben, steeds de medewerking en steun hebben ontvangen in verhouding tot hun eigen inspanningen. Hij suggereerde zelfs dat er in de toekomst nog verder zou gegaan worden en dan vooral in de richting van het sensibiliseren van de bevolking voor het behoud van het leefmilieu. Met nog een korte toelichting over de uitrusting van de toeristische wegen werd de bespreking besloten.

Uw commissie keurde deze beide ontwerpen van begroting goed en vraagt u dit, op uw beurt, ook te doen.

De Voorzitter. — De heer De Seranno heeft het woord.

De heer De Seranno (*op het spreekgestoelte*). — Mijnheer de Voorzitter, Heren Ministers, Dames en Heren, het verslag namens de Commissie voor de Begroting stipt aan dat de Minister in de Commissie heeft geantwoord dat de uitgaven voor toeristische uitrusting thans voor wegeaanleg worden gebruikt. Mijnheer de Minister, wij willen benadrukken dat die toeristische infrastructuur trouwens niet mag beperkt worden tot supermoderne parkings langs de autosnelwegen, maar dat ook de traditionele rijkswegen met behoorlijke parkeerplaatsen moeten worden uitgerust. Dit zal de toeristische verpozing ten goede komen, en zal de verkeersveiligheid in grote mate kunnen bevorderen. Zoals wij de laatste jaren onze verkeersinfrastructuur hebben zien moderniseren ten nadele van de boomaanplantingen langs de wegen, dat het Vlaamse land langsheen zijn verkeersaders stilaan een zeer bloot en zeer kaal uitzicht krijgt, waarbij de rust en de toeristische attractie worden opgeofferd aan de snelheid.

Ware het niet denkbaar een aantal buiten gebruik gestelde weggedeelten, onder meer in bochtafsnijdingen, in te richten als verpozingsplaatsen met de nodige aanplantingen erbij, in de plaats van ze als opslagplaats voor oude wegenismaterialen, kasseistenen en zelfs als autokerkhof te gebruiken?

In punt 3 van het verslag lezen wij dat, in antwoord op een vraag van de Commissie omtrent de bestemming van een niet meer gebruikt militair domein, de Minister mededeelt dat de overgang van een domein van het ene ministerie naar een ander, in de begroting geen sporen nalaat.

Mijnheer de Minister, wij dringen toch aan dat de honderden hectaren gewezen militair domein in de Kempen — de zogenaamde Britse basissen — niet zouden geprivatiseerd worden. Het komt mij voor dat het niet opgaat dat het Comité tot Aankoop van onroerende goederen, voor rekening van de Staat deze grote bosgebieden aan de meest biedende zou verkopen.

In de Kempen hebben wij dringend ruimte nodig voor jeugdtoerisme. Wij denken aan deze Britse bases te Tielen, te Turnhout, te Kasterlee, te Lichtaart die de overheid zeker niet van de hand mag doen. Deze groene ruimte moet door en voor de gemeenschap behouden blijven.

De Voorzitter. — De heer Vanhaegendoren heeft het woord.

De heer Vanhaegendoren (*op het spreekgestoelte*). — Mijnheer de Voorzitter, Heren Ministers, geachte Collega's, zoals afgesproken zullen de beide panelen van de begrotingen van Openbare Werken en Verkeerswezen hier samen besproken worden. Dit betekent dat wij meteen verwijzen naar de vergadering van 17 oktober waar de begrotingen van Tewerkstelling en Arbeid, Volksgezondheid, Landbouw, Middenstand ter sprake kwamen.

Het heeft geen zin van hier opnieuw te herhalen dat

deze begrotingen ons te laat worden voorgelegd. Het heeft echter wel zin om opnieuw te akteren dat de Cultuurraad alleen maar bepaalde kredietposten uit sommige begrotingen gewoon mag stemmen, zonder meer.

Onze geachte Voorzitter is een zeer bekwame notaris, maar ik neem aan dat dit niet inhoudt dat onze Cultuurraad alleen maar zou kunnen notarieel akteren wat het nationaal Parlement reeds heeft beslist en in die zin wou ik vragen aan de Regering of het inderdaad in haar bedoeling ligt om voor de begroting van 1973 de belofte in te lossen die Staatssecretaris Van Acker heeft aangegaan, namelijk dat er een ernstig onderzoek zou geschieden aan de hand van Grondwet en wet van hetgeen inderdaad tot de culturele autonomie behoort.

Ik neem aan dat wij over een globale begroting moeten beschikken. De kredietposten van verschillende departementen van het vorig jaar zijn uiteraard indicatief.

De tekst van Grondwet en Wet zijn zeer duidelijk: eenmaal dat deze begroting globaal vastgesteld is, beschikt de Cultuurraad erover en bepaalt er de indeling van.

Het is binnen dit globaal krediet dat de verschillende Ministers bij de Cultuurraad moeten aankloppen die souverain over zijn dotatie beschikt. Ze is al beperkt genoeg.

De ons voorgestelde kredietposten van de twee departementen die nu besproken worden dekken de reeds uitgeholde culturele autonomie in genen dele. Ik zou een paar posten van Openbare Werken willen opsommen en natuurlijk wijzen op alles wat beroepsscholing aangaat in de gewone begroting. Ik zou voor Verkeerswezen dezelfde opmerkingen kunnen maken; de geachte Verslaggever heeft echter reeds gewezen op het zeevaartonderwijs dat, het spreekt vanzelf, in de havensteden en aan de kust wordt verstrekt; ik zou kunnen wijzen op bepaalde kredietposten in verband met premies en studiebeurzen. Mij aansluitend bij de verslaggever wil ik ook beklemtonen dat in de Nederlandse en Franse scholen zeevaartonderwijs, de direkties moeten gescheiden zijn. Wij zouden hier een verklaring van de Regering wensen, zoniet zou het parlementair initiatief moeten optreden.

Voor wat de begroting van Openbare Werken betreft zou ik in verband met de buitengewone begroting wensen te verwijzen naar hetgeen onze collega Mevr. Maes hier met betrekking tot de culturele centra zal naar voren brengen.

Deze begroting voorziet ook kredieten voor restauratiewerken aan geclasseerde gebouwen. En dan kan wellicht de Minister van Openbare Werken terecht beweren dat door te veel gebouwen te classeren en open te stellen voor mogelijke subsidiëring, wij niets zouden bereiken. Ik zou daartegenover willen stellen, Mijnheer de Minister van Openbare Werken, dat het misschien niet de essentiële primordiale belangrijke monumenten zijn, vooral op het platte-

land, die een bijzondere volksopvoedende waarde hebben. Het zijn misschien juist de kleine monumenten en gebouwen, die verwaarloosd worden, die de gehechtheid van de bevolking aan haar cultureel patrimonium betuigen. Ik neem dan ook aan dat daardoor een zeker lokaal patriottisme kan begunstigd worden. Maar ik geloof dan nog altijd dat lokale gehechtheid aan eigen verleden de basis vormt voor de nationale zin van onze bevolking.

Indien ik even de begroting van Verkeerswezen mag ter hand nemen, zou ik hier thans mijn amendement willen verdedigen waarbij ik voorstel dat er een toelage zou worden toegekend voor het inrichten van kursussen in de Nederlandse taal voor tram- en autobusbesteders, van Hoofdstad-Brussel, die gastarbeiders of franstaligen zijn.

Degenen onder ons die soms de bus nemen zullen geconstateerd hebben dat de meeste autobus- en trambesteders van Cénmansrijtuigen in Brussel — wij kunnen hun daar geen persoonlijk verwijt van maken — de reizigers in het Nederlands niet kunnen te woord staan. Dit is een manifeste overtreding van de taalwetten. Maar verder dan de taalwetten is er ten slotte een benadeling voor de gewone Vlaamse man, die te Brussel om een inlichting vraagt.

Geachte Collega's, mij gebeurt het vaak dat ik te Brussel in het Centraal Station uitstap, waar ik dan een bus neem. Welnu ik heb dikwijls moeten vaststellen hoe een gewone buitenmens een simpele inlichting vroeg, waarop de bestuurder uiteraard geen antwoord kon geven omdat hij ze gewoon niet begreep. Dit kan toch niet in de hoofdstad van een land dat beweert open te staan voor twee cultuurgemeenschappen. Dit kan toch niet van sociaal standpunt uit gezien. Dit is ook een vervreemding voor deze gastarbeiders die zich moeten tekort gedaan achten wegens het feit dat zij de reizigers niet kunnen te woord staan. De eenzijdige gerichtheid van onze gastarbeiders in Brussel naar de Franse cultuur kan de betrekkingen onder de gemeenschappen alleen maar verzuren.

Het is zeer duidelijk — en dat blijkt uit herhaalde parlementaire vragen — dat de Intercommunale Maatschappij van Vervoer beslist onwillig is om tijdens de diensturen — en daar zouden zij toch sociaal recht op hebben — met moderne middelen — en daar zouden zij bereid toe zijn — deze mensen in staat te stellen om een elementair gebruik van het Nederlands te verwerven derwijze dat zij de reizigers kunnen te woord staan. Dat gebeurt niet. Deze Intercommunale maatschappij is doorgewoont onwillig. Zij doet het niet en dan blijft er niets anders over dan dat wij, die toch verantwoordelijk zijn voor de Nederlandse taal en voor het Nederlands taalgebruik, onze verantwoordelijkheid opnemen.

Mijnheer de Voorzitter, Heren Ministers, Dames en Heren, verder zou ik het willen hebben over het Commissariaat-Generaal voor Toerisme. Het past niet in deze vergadering — ik ken de beperkingen van de bevoegdheid van onze Cultuurraad — dat ik

hier de zindelijkheid van het Commissariaat-Generaal ter sprake breng. Deze zindelijkheid wordt in een bepaald, ons allen bekend, Brussels tijdschrift met name en toenaam van degene waar het om gaat zwaar betwist. Er worden bepaalde hoge ambtenaren van dit Commissariaat persoonlijk in het gedrang gebracht.

Van twee zaken één : ofwel moeten deze mensen en moet de verantwoordelijke voogdijminister hun eer redden door een proces in te spannen, ofwel is er geen rook zonder vuur.

Het is duidelijk dat de teksten van de Grondwet en de wet uitdrukkelijk zeggen dat het toerisme tot de culturele autonomie behoort; het staat erin, het is door de meerderheid gestemd geweest, er is niemand die eraan twijfelt en hetgeen eenmaal in een wet staat, wet nu onlangs nog gestemd geweest, moet worden uitgevoerd. Ik stel met zeer groot genoegen vast dat de zeer geachte heer Kamervoorzitter naar mij luistert en ik neem uit zijn eigen knikken te verstaan dat hij, die de verdediger is van onze parlementaire instellingen, ook oordeelt dat hetgeen het Parlement vorig jaar onder zijn voorzitterschap heeft gestemd, moet worden uitgevoerd.

Het toerisme heeft, naar het zeggen van de Minister van Verkeerswezen zelf, betrekking op de vrije tijd. Ik citeer de Minister van Verkeerswezen bij monde van zijn Kabinetschef : „Op de culturele verrijking, op de landschappen, op de monumenten, op de voorstelling van ons verleden aan binnen- en buitenlandse toeristen”.

Welnu, het is toch evident, indien men in dit land twee cultuurgemeenschappen erkent, dat men aan ieder van deze cultuurgemeenschappen de bevoegdheid geeft om aan het bredere Europese publiek, aan het brede wereldpubliek, ons cultureel patrimonium voor te stellen zoals wij het wensen. Dat is een elementaire culturele autonomie en dat heeft inderdaad betrekking met het Commissariaat, met het bestaan zelf van het Commissariaat, omdat dit alles uitmondt in de folders en in de wijze op **dewelke** het Commissariaat het toerisme in het binnenland en het buitenland voorstelt.

Nu zal men zeer terecht — en dit wil ik geenszins in twijfel trekken — de noodzakelijke eenheid voorwenden voor bepaalde aangelegenheden. Er is sprake van representatie in het buitenland. Ik ben er niet zo zeker van of België, indien het zijn nieuwe Grondwet bekendmaakt in het buitenland, niet door twee vertegenwoordigers in internationale culturele instellingen zou kunnen vertegenwoordigd zijn. Maar goed, laat nu deze representatie in het buitenland door **één** enkele persoon geschieden, laat er ongetwijfeld één algemene propaganda in het buitenland voor toerisme, — wat 20 miljard vreemde deviezen in het Staatsbakje brengt, — geschieden, laat er dus ergens voor het toerisme een beperkte centrale dienst van contact en verzending zijn. De Grondwetgever heeft zulks voorzien.

De Grondwetgever heeft erkend dat de culturele

autonomie impliceert dat er een samenwerking dient te bestaan tussen de beide Cultuurgemeenschappen. Diegene die voor U staat is auteur van zeer **ver**-strekkende voorstellen van wet om deze samenwerking te bevorderen.

Daarvoor bestaat een Commissie van samenwerking onder de Cultuurraden. Waarom zou men ze anders volgens artikel 59bis, paragraaf 2, 3" hebben opgericht?

Daarin staat dat: de samenwerking tussen de gemeenschappen alsook de internationale culturele samenwerking, tot de bevoegdheid van de Cultuurraden behoort. Het is via deze tekst en via de organen die bestaan ingevolge deze tekst, dat hegeen er voor het buitenland dient gedaan op cultureel gebied, kan geschieden.

Dames en heren, er is momenteel veel sprake van samenwerking op cultureel gebied binnen de E.E.G. Wie zal daar het nut en de noodzakelijkheid van betwisten? Ik weet niet of er in de organen van de E.E.G. een dienst voor het toerisme bestaat. Maar, het feit alleen dat men in de E.E.G. eraan denkt om met de E.E.G.-landen een gezamenlijke toeristische propaganda te voeren voor de landen buiten de E.E.G., betekent meteen dat men overtuigd is van de mogelijkheid van een intercommunautaire samenwerking ten aanzien van het toerisme.

Gelet op alle voorgaande beschouwingen willen wij poneren dat dat unitair commissariaat-generaal moet verdwijnen met als gevolg ook de splitsing van de hoge raden en van de adviescomités voor toerisme, splitsing die toch ook weer niet verhindert dat zij samen vergaderen.

Zij zullen veel gemakkelijker samen vergaderen en samen iets verwezenlijken indien zij elk hun eigen entiteit kunnen blijven behouden. Er zouden dus twee commissariaten-generaal moeten komen met één gezamenlijke dienst die van beide commissarissen ressorteert.

Nu zal men zich afvragen hoe dat kan. Spijtig genoeg is hij afwezig, anders zou ik de geachte Minister van Nationale Opvoeding ter hulp willen roepen om te bewijzen dat het mogelijk is.

De Minister van Nationale Opvoeding stond voor een moeilijker probleem, namelijk het wetenschapsbeleid. Daarbij erkennen wij toch allemaal dat er daar gebieden zijn — sommige gebieden van technologisch onderzoek bij voorbeeld — waarvoor het niet opgaat afzonderlijk een franstalig en een nederlandstalig centrum op te richten. In zulk centrum zullen zowel nederlandstalige als franstalige vorsers hun medewerking verlenen.

Welnu de Minister van Nationale Opvoeding heeft mij de verzekering gegeven dat hij de oplossing heeft gevonden om de Grondwet en de wet toe te passen en om de diensten „wetenschapsbeleid” te splitsen en dit in samenwerking met zijn Collega de heer Hurez. Zodoende zou men aparte diensten in ieder Ministerie hebben zonder daarom de samenwerking, daar waar zij nodig is, in het gedrang te brengen.

Het feit dat Minister Claes tot zo iets in staat is doet bij mij de bedenking rijzen dat ook de Minister voor Cultuur dit moet kunnen doen.

Wanneer ik het organigram van het Commissariaat-Generaal van Toerisme naga, dan is dat hoogst onbevredigend. De Commissaris-generaal en de adjunct-Commissaris-generaal zijn beiden franstalig. Dan is er een taaladjunkt. Op de keper beschouwd is de verdeling van het aantal nederlandstaligen ten opzichte van de franstaligen niet bijster gelukkig te noemen. Er is een warboel van „tijdelijken”. Onder die tijdelijken bevindt zich ook de zoon van de Commissaris-Generaal ! Deze warboel van tijdelijken vormt de „entourage” van zijne Majesteit de Commissaris-Generaal, zodanig dat wij daar in werkelijkheid van een Frans overwicht mogen gewagen. Het Commissariaat-Generaal bestaat uit vier diensten. Dienst I en Dienst II zijn respectievelijk een nederlandstalige en een franstalige dienst. Geen van beide diensten heeft, onder het autoritaire regime van de Commissaris-generaal, enige reële, zelfs geen administratieve autonomie.

Onder deze diensten I en II — dus nederlandstalige en franstalige — ressorteren het sociaal toerisme, de toeristische uitrusting, de **binnenlandse** propaganda, de hotelpremies, het toepassen van de statuten en van de wetten, ondermeer de kampeerwet die — laat het ons tussen haakjes zeggen — ons niet voldoet, evenals de toeristische publicaties.

Dienst III is een unitaire dienst die de publiciteit verzorgt, onder meer het uitgeven van brochures en folders, het realiseren van films en de uitlening ervan. Welnu, in naam van de culturele autonomie, geloof ik dat, wat de films betreft, gewijd aan onze eigen cultuur, wij deze als Vlamingen zelf moeten maken. Er worden films gemaakt die de toeristische waarde van onze cultuur illustreren.

Mijnheer de Minister van Nederlandse Cultuur, U begunstigt ook het realiseren van films, evenals de Minister van Economische Zaken. U zult niet beweren dat het een verstandig staatsbeleid is dat zich daar drie Ministers mee bemoeien. Ik geloof dan ook dat het beter zou zijn, indien men zou zeggen dat de film — die dan toch de zevende kunst is, of zoals men het wil noemen, — zou berusten bij de overheid die bevoegd is inzake cultuur.

Dienst III van het Commissariaat is de studiedienst en verzamelt de statistische gegevens. Het is vrij moeilijk om statistische gegevens, per streek, te bekomen. Iedereen weet dat het toerisme te maken heeft met streekontwikkeling. Dus zou iedere cultuurgemeenschap moeten autonoom beslissen welke statistische gegevens voor iedere streek noodzakelijk zijn. Nog belangrijker is, dat deze dienst ook de *public relations* omvat.

Ik kan mij niet voorstellen dat in een land dat de culturele autonomie van twee gemeenschappen erkent — en de betrekkingen met het buitenland behoren tot het gezag van deze gemeenschappen — en **dàar** waar het gaat om een breed contact met het

brede publiek buiten ons land, dat de Nederlandstalige gemeenschap met de pers van binnen- en buitenland, op toeristisch gebied, geen eigen *public relations* zou kunnen onderhouden en dat dit als een unitaire aangelegenheid zou worden beschouwd. Wij moeten het gelaat van België in het buitenland bekend maken zoals het in werkelijkheid is. Dit doen wij voor een groot deel door het toerisme, want het toerisme is werkelijk voor de massa de vrijetijdsbesteding door **dewelke** een land bekend geraakt in de bredere lagen van de bevolking.

Over dienst IV zal ik niet uitweiden. Deze omvat de boekhouding, de uitvoering en dergelijke.

Ten slotte, mag ik er wel mijn vreugde over uitspreken dat in de Commissie voor de Begroting aanvaard werd dat nog voordat de begroting voor 1973 zou kunnen ter sprake komen — wij weten dat de bespreking van een begroting eigenlijk toch alleen een *baroud d'honneur* is — de heer Minister van Verkeerswezen in de Commissie van de Cultuurraad over de zaak van het Commissariaat-Generaal een bespreking zou aanvaarden.

Ik verheug mij over deze belofte van de Minister. Het spreekt vanzelf, gelet op de korte tijd van zijn ambt, dat wij hem niet persoonlijk kunnen in het gedrang brengen en wij hopen dat de Minister, die een Waal is, de konsekventies van de culturele autonomie zal aanvaarden ten opzichte zowel van het toerisme als van het Commissariaat Generaal voor Toerisme.

Gezien wij daar echter niet zeker van zijn en gelet op hetgeen ons nu in de huidige stukken wordt voorgesteld, is het ons niet mogelijk deze begroting goed te keuren. (*Applaus op de banken van de Volksunie*)

De Voorzitter. — Mevrouw Van der Eecken-Maes heeft het woord.

Mevrouw Van der Eecken-Maes (*op het spreekgestoelte*). — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, Geachte dames en heren Collega's, ik wou tussenkomen over twee posten van de buitengewone uitgaven, inzonderheid over de culturele centra, en dan even een gedachtenzijsprong maken naar de restauratie toe waarover reeds senator Vanhaegendoren sprak.

Mijnheer de Minister, in het verslag dat wij mochten ontvangen, wordt er ook een vraag beantwoord van een commissielid over de verantwoordelijkheid van de Minister inzake de oprichting van culturele centra en de bouw daarvan.

Het antwoord van de Minister van Openbare Werken klinkt bijzonder nederig, zou ik zeggen, want hij kan inderdaad alleen maar de uitvoering op zich nemen op verzoek van andere departementen. Het zijn deze laatste die dan oordelen over de gepastheid van de vraag.

Nochtans, Mijnheer de Minister, zijn wij zelfs deze buitengewone nederigheid niet gewend en siert zij U, maar ik zou U toch willen wijzen op de zeer zware

invloed van het Ministerie van Openbare Werken in het tot stand komen van culturele centra.

Ik doe hier niet een beroep op een formele regeling maar laat ons eens kijken naar de praktijk: de invloed van Openbare Werken en van de Administratie van Openbare Werken kan schijnbaar klein zijn want het initiatief gaat uit van de gemeenten die uiteindelijk ook de bouwheer zijn, en wij weten dat de culturele centra bij uitstek het jachtgebied zijn van de Minister van Cultuur. Maar hoe spelen deze werkelijke invloeden?

U weet dat de gemeenten heel vaak te maken hebben met het Ministerie van Openbare Werken en U weet ook dat bepaalde gemeenten er zeer veel belang aan hechten om met uw administratie op een wit blaadje te staan. Uw administratie kan dan oordelen — meestal vragen de gemeenten zeer vroegtijdig het oordeel van uw administratie wanneer de droom van een cultureel centrum in hun midden oprijst —, dan vragen ze waar moet dat centrum komen, hoe ziet de administratie van Openbare Werken zo'n centrum, en dan oordeelt die administratie, inderdaad, — wat volgens mij volledig logisch is — volgens de stedenbouwkundige plannen die zij zelf in haar hoofd heeft in verband met deze bepaalde stad of gemeente.

Ik bedoel nu niet dat uw administratie direct een plan heeft voor elk dorp en elke stad maar bepaalde groeikernen zijn toch steeds in de interesse-sfeer van het Ministerie van Openbare Werken en daar stellen wij dan vast dat deze administratie reeds gaat oordelen over dat cultureel centrum, onafgezien van de vraag of dat cultureel centrum kadert in de problemen van de samenlevingsopbouw en in de culturele problemen die in dit opzicht primordiaal moeten zijn.

Wij stellen onmiddellijk de gevaren vast die aan deze redenering zitten. Het gevaar bijvoorbeeld is absoluut niet denkbeeldig dat een verkeerd accent wordt gelegd op de functie van het centrum wanneer bijvoorbeeld de administratie van Openbare Werken tot de conclusie komt dat een bepaald cultureel centrum het best kan gebouwd worden, laat ons zeggen op een paar kilometer verwijderd van de binnenstad; dan heeft dit een onmiddellijke invloed op de mogelijke functie van dat centrum. In dat geval zal het niet zozeer een functie hebben in de samenlevingsopbouw, als wel in de traditionele cultuurspreiding, waarvoor de mensen zich verder verplaatsen. Nochtans stellen wij als primordiaal juist deze samenlevingsopbouw, die een levenshulp is, die concreet moet geboden worden aan de mensen in de gemeenten en in de steden. Dan denken wij dat daar het Ministerie van Openbare Werken zich in de eerste plaats moet naar richten. Het is dit departement dat erover moet waken dat de gebouwen die worden opgericht, binnen dit opzet van samenlevingsopbouw passen en tevens zo goed mogelijk kaderen in de bestaande kernen.

Wat stellen wij echter vast in de praktijk? Ik zal

enkele voorbeelden citeren. Een der eerste gemeenten die de oprichting van een cultureel centrum op haar aktief wou schrijven was Sint-Niklaas.

Er werd een onderzoek gepubliceerd onder leiding van de heer Morlion. Dit rapport ligt nog steeds te verouderen in de kasten en ooit zal de dag komen dat Sint-Niklaas toch een cultureel centrum zal krijgen, wanneer men een overeenstemming gevonden heeft tussen de objectieven van de stad zelf, tussen de objectieven van de culturele verenigingen en tussen de planologische inzichten van Openbare Werken. Want de botsing van de zienswijzen kan vaak tot gevolg hebben dat men uit vrees voor de administratie van Openbare Werken gewoon niets meer doet en dat er een soort verlamming optreedt. Een derde gevaar dat schuilt in de grote invloed van het Ministerie van Openbare Werken over de oprichting van culturele centra, is mijns inziens dat Openbare Werken in de eerste plaats bouwt.

In dit departement wordt steeds over kunstwerken gesproken en kunstwerken — dat heb ik geleerd toen ik voor het eerst in kontakt kwam met uw diensten — zijn die enorme betonnen gevaarten van bruggen en andere realisaties..

De heer De Saeger (Minister van Openbare Werken). — Die soms mooi kunnen zijn!

Mevrouw Van der Eecken-Maes. — En soms sterk! (*Gelach op verschillende banken*) Wij hebben dus vastgesteld dat juist deze bedreigingen het zwaarst rusten op de culturele centra, ik durf niet zeggen dat het uw ministerie is, Mijnheer de Minister, doch het ligt voor de hand dat de invloed van Openbare Werken daar speelt om van de culturele centra inderdaad in de eerste plaats grote nieuwbouwwerken te maken die zelfs toonaangevend willen zijn wat de architectuur van onze tijd betreft. Ik zie daartegen geen bezwaar, ware het niet dat juist deze dingen zo enorm duur zijn. Indien men dit op een meer nederige wijze zou kunnen aanpassen, zou dit meer effectief inspelen op de noden van de bevolking.

Wij hebben nu vooral plannen voor culturele centra, tekeningen, adviezen, projecten. Er zijn ook bouwwerken en zelfs een paar realisaties.

De centra die op dit ogenblik voltooid zijn variëren in prijs. Ik heb geen nauwkeurige cijferberekeningen, slechts bij benadering: het centrum van Dilsen, het enige kleine, dat met sympathie werd begroet, kost tien miljoen. Het centrum van Hasselt, pas ingehuldigd, waar de prijs in de orde van 250 miljoen is. Wij kunnen ons tevens de vraag stellen in hoeverre deze centra werkelijk open zijn. Wij hebben het nieuwe ontwerp van decreet gekregen waarin gezegd wordt: „geheel of gedeeltelijk open”.

Wij hebben even gecontroleerd: het centrum van Dilsen, ten belope van tien miljoen, is volledig open. Het centrum van Kortrijk werkt volledig. Turnhout is gedeeltelijk open, althans wat betreft een hele

reeks functies. Alleen de schouwburg zou nog niet begonnen zijn en nochtans — en dit is waardevol, Mijnheer de Minister, speelt men er toneel! Dat vind ik een verheugende zaak. (*Gelach op verschillende banken*) Een stem rechts: Soms hier ook!

Ik wil mij verduidelijken. Dit heeft iets te maken met de mogelijkheid of er accommodatie voorhanden is om toneel te kunnen spelen. Dit kan gebeuren in een polyvalente hall.

In Strombeek-Bever een centrum waarvan het cijfer mij niet bekend is; in Waregem een centrum dat open is, hoewel niet volledig afgewerkt, voor een bedrag van 50 miljoen.

Aalst is niet meegeteld omdat zich daar een aantal moeilijkheden hebben voorgedaan waarop ik niet wil terugkomen, maar Aalst, Turnhout en Hasselt zijn centra die reeds langer dan zes jaar op het getouw staan. De oprichting van deze centra is goedgekeurd zonder dat de Commissie van Advies zich heeft kunnen uitspreken. De Minister zal hier voorzeker mee akkoord gaan, aangezien ze reeds op voorhand waren beloofd.

De centra waarvan sprake zijn nog niet volledig gerealiseerd. Wanneer ze volledig klaar zijn zal men vaststellen dat er enorme fouten zijn gebeurd. Men heeft reeds toegegeven dat er andere mogelijkheden waren.

Het gaat hier kennelijk om experimenten, maar wanneer experimenten samen 1 miljard kosten, dan zou het goed zijn dat eerst kritisch te bekijken. Dan zouden wij niet zulke dure blunders hebben kunnen maken.

Inmiddels staan wij daar met een aantal grote centra die waarschijnlijk wel zullen worden gebruikt. Ook de kathedralen uit de Middeleeuwen worden nog gebruikt. Deze grote „cultuurpaleizen” zullen de enig werkende centra zijn, naast kleine uitzonderingen die er hier en daar bestaan. Er bestaat een groot gevaar dat de gemeenten zich ernaar zullen richten om bepaalde statuscentra op te richten. Onze voorkeur gaat naar kleine centra, omdat vooral in Vlaanderen de toestand triestig is gesteld. Er bestaan gemeenten in Vlaanderen waar geen enkel geschikte polyvalente zaal bestaat, waar geen behoorlijke pluralistische ontmoetingsruimte voorhanden is voor het breder publiek. Wij pleiten daartegenover voor een decentraliserende opvatting. Het zal de heer Minister van Cultuur niet veel genoeg doen, indien wij zeggen dat zijn stelsel anti-democratisch werkt. Hij moet weten dat bepaalde gedeelten van onze bevolking honkvast aan hun eigen wijk gebonden zijn.

Wij beletten de mensen, die wijkgebonden leven, contacten te leggen omdat zij zich niet naar het centrum van de stad verplaatsen. Nochtans zijn zij waarschijnlijk de minst bevoorrechte categorie die in de eerste plaats van onze pluralistische structuren moet kunnen genieten. Op uw manier maken wij een selectie van de bevolking want op sommige plaatsen zijn de tapijten te dik en de trappen te duur.

Ik wil pleiten voor meer soepelheid in verband met het aankopen van oude gebouwen, opdat deze voor polyvalent gebruik geschikt zouden worden gemaakt. Ik wil de invloed vragen van de heer Minister van Openbare Werken om daarover zijn instemming te betuigen.

De infrastructuur moet een uitdaging zijn voor de creativiteit van de gebruikers en de culturele centra moeten een attractiepool vormen. Dit kan gebeuren door een goede informatie, door bepaalde activiteiten die er worden ontwikkeld en door de kans er zelf iets te verwezenlijken.

Voor ons, Mijnheer de Minister, is het cultureel centrum, zoals wij het willen zien functioneren binnen onze gemeenschap, inderdaad *een* alternatief voor aan de ene kant de shoppingcentra, waar passief aan de verbruiker een aantal zaken ter consumptie worden aangeboden en het café waar dan nog tegelijk een ontmoetingsfunctie blijkt.

Ik zou daar ook nog een derde zaak willen aan toevoegen, met name het idee van de markt waar alles wordt aangeboden in een sfeer van ontmoeting, en waar ook iets gebeurt.

Welnu, voor deze drie dingen moeten wij op het gehele vlak van de menselijke verhoudingen een alternatief scheppen dat aanspoort tot activiteit in plaats van tot passieve consumptie.

Daarom zou ik willen pleiten opdat wij onze culturele centra niet langer „culturele centra” zouden noemen. Dat is een mooie naam, klinkt goed maar beantwoordt daarom nog niet aan het geheel dat wij er in de brede zin van het woord in zien, met name een gemeenschapshuis, dat het in werkelijkheid zou moeten zijn.

Ik ga niet discussiëren over de termen, maar wel over de inhoud, zowel letterlijk als figuurlijk moet er een openheid zijn naar buiten en naar binnen.

Mijnheer de Minister van Openbare Werken, uiteindelijk is de architectuur de verpakking van de visie die men heeft op zo een centrum. En voor deze verpakking van openheid, is uw ministerie van zeer groot belang.

Ik zou dan ook volgende conclusies voor mijzelf willen trekken en aan U voorleggen. Ik betreur dat het accent bij het realiseren van de culturele infrastructuur in de eerste plaats ligt op het fraaie gebouw. Ik vraag mij af of de huidige bouwwijze van culturele centra in staat is, binnen een vrij afzienbare tijd de enorme behoeften te dekken die in het Vlaamse land bestaan.

Ik vraag aan de heer Minister van Openbare Werken of er een planning is bij Openbare Werken en een raming om te kunnen stellen hoeveel een dergelijke vernieuwing van de infrastructuur op cultureel gebied globaal zal kosten en in welke tijd zij kan gerealiseerd worden. Mag ik hem ook vragen of er op dit ogenblik voldoende waarborgen bestaan dat voor de door de gehele Vlaamse gemeenschap betaalde culturele centra — voor 60 % betaald van nationale instanties uit — het gevaar niet bestaat dat naderhand, nadat alles

betaald en gesubsidieerd is, zich één ideologische groep zich daarvan gaat meester maken.

Ik weet wel dat er op dit ogenblik een ontwerp is dat over deze beheersvormen spreekt, maar dat kan ons onvoldoende geruststellen en onvoldoende waarborgen bieden.

Ware het niet jammer, Mijnheer de Minister, dat deze dure infrastructuur uiteindelijk zelfs niet meer als cultureel centrum zou kunnen erkend worden, volgens het nieuwe ontwerp dat onlangs werd rondgedeeld aan de leden van deze Vergadering?

Even wou ik ook naar de persoonlijke voorkeur informeren van de Minister van Openbare Werken, zijn invloed kennende. Gaat uw voorkeur, Mijnheer de Minister, eerder naar grote, naar middelgrote of naar kleine centra? Moeten die volgens U binnen of buiten de stads- en gemeentekernen liggen?

Een laatste zaak die ik zeer openhartig aan U wil vragen is: kunt U ons geruststellen dat er een mogelijkheid bestaat tot stimuleren van de uitbouw van culturele centra naar aanleiding van de oprichting van andere openbare gebouwen die, met enige aanpassing en enige vooruitziendheid, ook aanleiding zouden kunnen zijn om daarop een culturele infrastructuur in te schakelen, aan te sluiten of ze polyvalent bruikbaar te stellen voor de gemeenschap.

Tot daar mijn vragen, wat betreft de culturele centra. Even zou ik nog willen terugkomen — en dit zal dan zeer kort zijn — op de toelagen voor restauratie voor **geclassificeerde** monumenten en gebouwen, meer bepaald die — en dit in tegenstelling met wat mijn achtbare Collega, de heer Vanhaegendoren heeft gedaan — in de stad zijn gelegen.

Meent U niet dat het restaureren van monumenten en gebouwen in *twee* opzichten belangrijk is, ten eerste omdat wij, uit schoonheidsoverwegingen, een aantal dingen niet wensen te verliezen voor de gemeenschap en, ten tweede, dacht ik dat de historische waarde ervan een grote rol speelt. Dit is een eerlijke ongerustheid van mij, Mijnheer de Minister: Begaan wij op dit ogenblik niet de fout die wij jarenlang hebben begaan in onze geschiedschrijving? In de geschiedenisboeken was het vroeger ook zo dat wij zeer veel leerden over de koningen en de leiders van het volk, doch niet over het volk zelf, over de wijze waarop het leefde, over de dynamiek en de ellende van het volk. Ik denk dat wij met de **restauratie**-werken dezelfde fout begaan. Ik denk dat wij inderdaad ijverig zijn om allerlei herenhuizen te bewaren en paleizen en kerken, maar dat wij te weinig oog hebben voor huizen en gebouwen en straatjes en de wijken waar het volk zelf leefde. (*Onderbreking van de heer Leynen* : En **Bokrijk** dan?) Ik ben in **Bokrijk** geweest. Men kan nu hetzelfde doen met deze stadswoningen en zeggen: Dat zijn interessante volkswoningen, interessant in historisch opzicht. Het zijn de krotten van vandaag. Begrijp me niet verkeerd, ik vraag niet dat al deze krotten als krotten behouden blijven; gedeeltelijk zouden zij moeten worden gesaneerd, enkele gerestaureerd. Ik

pleit ervoor om ze in de stad te behouden. Dat is het verschil met een plattelandswoning. Daar gaat het om iets dat wordt ingeplant in het landschap en dat kan in Bokrijk. Ik betreur het dat er eerst een Bokrijk moest zijn voor wij de schoonheid van onze hoeven in het Vlaamse land zelf zijn beginnen in te zien. (*Onderbreking: Limburg toont de weg.*) Er zijn bij voorbeeld steden als Aalst, Sint-Niklaas, Lokeren — vergeef me dat ik Oostvlaamse steden heb vermeld die ken ik het best — die zeer weinig merkwaardige gebouwen hebben. Maar er zijn de vele volkswoningen met de banale architectuur van de negentiende eeuw waarin onze mensen geleefd hebben en die de sporen dragen van hun geschiedenis en hun strijd om ontvoogding. Ik zou willen vragen dat de Minister ook daarvoor bij de restauratie oog zou hebben, **vóór** de laatste getuigenis van de wijze waarop onze eigen ouders en voorouders geleefd hebben voor het nageslacht zou verdwijnen; Ik hoop dat het zal gebeuren in het kader van de stedelijke gemeenschap zelf, zonder te worden overgeplaatst naar een of ander Bokrijk.

Mijnheer de Minister, dat zijn mijn vragen. Ze worden wellicht door een bekommernis ingegeven die ons allemaal bezighoudt, en ik zou graag van U een zo precies mogelijk antwoord ontvangen.

De Voorzitter. — De Minister van Openbare Werken heeft het woord.

De heer De Saeger, Minister van Openbare Werken (*op het spreekgestoelte*). — Mijnheer de Voorzitter, Dames en Heren, ik dank de verslaggever, de heer Verleyn, die in zijn inleidende tussenkomst in feite mijn antwoorden heeft geparafraseerd en die ze trouwens in beknopte vorm reeds in zijn verslag heeft weergegeven.

Vermits in de Commissie al sprake was over die monumentenzorg wil ik erop terugkomen, wanneer ik aan mevrouw Maes zal antwoorden.

Daar waar de heer De Seranno heeft gesproken over de toeristische infrastructuur, ga ik met hem akkoord dat het wenselijk zou zijn langs onze moderne rijkswegen, vooral dan deze van het primaire net met belangrijk verkeer, de nodige parkeergelegenheden in de niet-bebouwde zones te voorzien. Waar tot hiertoe de inspanning vooral op het stuk van de autowegen is geleverd, is dat het gevolg van het feit dat wij gedurende enkele jaren de prioriteit hebben gegeven aan de realisatie van die autowegen.

Nu het zwaartepunt zal verschuiven wat de prioriteiten betreft, en in de komende jaren meer aandacht zal worden besteed en dus ook meer kredieten beschikbaar zullen zijn voor de modernisering van het gewone rijkswegennet, is het de bedoeling deze kredieten derwijze aan te wenden dat die modernisering bepaalde plaatsen omsluit, met de aanleg van fietspaden en parkings, waar zulks mogelijk is, samen met de aanbreng van de nodige aanplantingen.

Waar de heer De Seranno heeft onderstreept, dat wij heelwat boomaanplantingen hebben moeten verwijderen, wil ik er toch op wijzen dat zulks onafwendbaar is wanneer een oude Romeinse heirweg die afgezoomd is met een dubbele rij bomen, moet omgetoverd worden tot een verkeersweg die aan onze moderne behoeften beantwoordt. Dan moet ten minste één van de twee rijen bomen sneuvelen. Zij zijn trouwens ook de oorzaak van veel zware ongevallen. Maar er wordt een inspanning gedaan door de diensten van het Groenplan om heel wat nieuwe aanplantingen te realiseren. In dit verband wil ik vooral verwijzen naar de inspanningen die langsheen de autowegen werden gedaan.

Ik zou het als volgt durven uitdrukken. Enkele jaren geleden verscheen een boekje waarin werd aangestipt dat België het lelijkste land van de wereld is — men kan inderdaad veel fotomateriaal verzamelen om een dergelijke thesis te bewijzen. Nu zijn wij bezig langsheen de nieuwe autowegen een nieuw landschap open te leggen, dat vroeger voor onze eigen inwoners veelal onbekend was. En ik kan U verzekeren, dat mensen uit onze buurlanden, die over onze nieuwe autowegen rijden en alleen langs daar kennis maken met ons land, blijkbaar een heel andere en prettiger indruk krijgen, dan degene die wij onszelf destijds hebben aangemeten.

U hebt reeds mijn aandacht gevestigd op de moeilijkheden die er bestaan voor werken om bepaalde bocht-afsnijdingen recht te trekken. Hetgeen ons enigszins remt is het feit, dat deze moderniseringswerken altijd dure onteigeningen meebrengen.

Het is niet zeldzaam dat meer geld moet besteed worden aan de onteigeningen dan aan de eigenlijke moderniseringswerken.

Ik zou wensen dat men zich daarvan goed bewust is; er zijn namelijk gevallen waar de onteigeningen meer dan de helft van de totale kostprijs bedragen. Normaal bedragen de onteigeningskosten 25 à 30 % van de totale kostprijs. Maar soms belopen zij tot 60% voor de onteigening en 40 % voor de werken die moeten uitgevoerd worden. Het is een sterke rem ook op het aanleggen van fietspaden, waar ik nochtans voorstander van ben.

Er is trouwens een bijzonder artikel voorzien op de begroting van Openbare Werken. Wij trachten zoveel mogelijk deze fietspaden los te maken van de bestaande autowegen. Maar deze fietspaden aanleggen is ook een realisatie die niet zo gemakkelijk is in ons zo dicht bewoond land.

Wat de militaire domeinen betreft wil ik met klem preciseren, dat er nooit sprake is geweest van één enkele privatisering.

Integendeel, ik wil van de gelegenheid gebruik maken om hulde te brengen aan de Minister van Landsverdediging van de vorige regering, de heer Segers, die verschillende militaire domeinen niet alleen rond Antwerpen maar in de Kempen en in Oost-Vlaanderen in globo ter beschikking heeft gesteld onder het uitdrukkelijk beding dat ze moesten opengesteld

worden voor het publiek ten einde te dienen als publieke recreatieruimte.

Voor Antwerpen hebben wij reeds verleden jaar opdracht gegeven aan een studiegroep om een ontwerp van aanleg van de fortengordel op te stellen. Ik heb een paar weken geleden het verslag van deze studiegroep ontvangen. Men heeft gevraagd het eventueel onder brochurevorm te mogen uitgeven teneinde het mede te delen aan de parlementsleden en ook aan de betrokken gemeentebesturen enz. Ik heb mijn instemming hiermee betuigd en ik hoop binnen enkele weken dit document te kunnen voorleggen waarin wordt voorgesteld deze verlaten fortengordel tot recreatiezone om te bouwen.

Er is in dit verband reeds een contactcomité opgericht en de gemeenten zullen uitgenodigd worden hun rol hierin te spelen.

Openbare Werken zal een betoelaging toestaan nadat deze plannen van aanleg zullen zijn goedgekeurd bij koninklijk besluit.

Dezelfde bekommernis geldt wat betreft de verlaten Britse basissen. Ik heb een uitgebreid voorstel gekregen om één dezer domeinen ter beschikking te stellen van de jeugd om als camping te kunnen dienen. Mijn reactie is gunstig maar ik doe opmerken dat wij deze domeinen niet in hun integraliteit kunnen laten dienen als campeerterrein.

In de studie van de aanwending van deze domeinen kan zeker een zone voor kampeergelegenheid voorzien worden. Wij zullen met deze wens rekening houden. Ik ben ervan overtuigd dat de huidige Minister van Landsverdediging deze politiek van zijn voorganger zal willen voortzetten. Het is evident dat er in West-Vlaanderen — en ik denk aan Lombardsijde — bepaalde mogelijkheden zouden bestaan indien de Minister van Landsverdediging sommige domeinen, geheel of gedeeltelijk, wou ter beschikking stellen.

De procedure is zeer concreet de volgende : wanneer het departement van Landsverdediging overdracht doet aan een andere administratie, is het het Ministerie van Financiën, meer precies het Bestuur van Domeinen en Registratie dat, als gespecialiseerd Bestuur optreedt. Maar wat de aanwending, de bestemming van het terrein betreft zijn het, in het kader van de ruimtelijke ordening, het Departement van Openbare Werken en de Staatssecretarissen die terzake bevoegd zijn om de plannen van aanleg goed te keuren. Zodra deze plannen bestaan en de werken worden uitgevoerd, zijn het de gemeentebesturen die meester zijn van het werk, met toelagemogelijkheden vanwege het Departement van Openbare Werken.

De heer Vanhaegendoren heeft betoeld dat de begroting zo laat wordt besproken. Ik ben het met hem eens. Ik ga niet in herhaling vallen, maar ik hoop dat de begroting van 1973 vlug zal kunnen worden bezorgd. Ik kan U nu reeds mededelen welke de cijfers zijn die in de begroting van 1973 zullen worden voorzien voor wat betreft de drie posten van de buitengewone begroting die ons hier voor 1972 interesseren. **Zo** zal het krediet voor de restauratie van monu-

menten met 5 miljoen stijgen en van 30 miljoen naar 35 miljoen worden gebracht. Het krediet voor de culturele centra wordt van 80 miljoen op 100 miljoen gebracht, hetzij een stijging van 25 % in één jaar. Ik hoop dat de Cultuurraad dat zal weten te appreciëren. Met betrekking tot dit krediet voor culturele centra, dat ook dient voor de openbare bibliotheken, wil ik even onderstrepen dat men daarmee praktisch begonnen is in het jaar 1966. Toen werden er juist geteld 50 miljoen voor elke cultuurgemeenschap voorzien. Wij zullen volgend jaar tot het dubbele van dat bedrag komen. Ik meen dat dit de mate van de inspanning aangeeft die wij terzake hebben gerealiseerd.

Ik ga er nog aan toevoegen dat er nood is aan een voldoende aantal dossiers. Wij hebben er wel altijd enkele in reserve; die liggen te wachten op het vrijgeven van de kredieten van 1973 om definitief te worden vastgelegd. De moeilijkheid bestaat erin dat men van Waalse zijde niet altijd even dynamisch reageert wat het aantal dossiers betreft, in vergelijking met de vragen die wij voor het Nederlandstalig gedeelte binnenkrijgen. Maar weest gerust, die kredieten zullen altijd tijdig en nuttig worden aangewend.

Aan mevrouw Maes zou ik willen zeggen dat ik nooit heb getwijfeld aan de belangrijkheid van het Departement van Openbare Werken; maar het doet toch deugd het met zoveel aandrang en met een zo lieve stem te horen onderstrepen.

Maar daarom wil ik toch nog niet de belangrijkheid van het Departement van Nederlandse Cultuur onderschatten. Ook dat is een belangrijk Departement. En als U zich interesseert aan de planning en de realisatie, dan moet ik U zeggen dat ik daar mee niets te maken heb. Dat laat ik integraal over aan de Minister van Nederlandse Cultuur. Hij zal de prioriteiten vastleggen, de plaatsen aanduiden waar een cultureel centrum moet worden opgericht. Het Departement van Openbare Werken zorgt voor de uitvoering. Doch ieder zijn „job”. Dat is de stelregel die ik niet alleen voor het Departement van Nederlandse Cultuur toepas, maar de houding van Openbare Werken tegenover alle ministeriële departementen.

Voor al de investeringen in het Departement van Justitie laten wij zo aan de Minister van Justitie de zorg om de keuze te doen. Het is echter altijd moeilijk prioriteiten vast te leggen, daar de kredieten steeds minder belopen dan de totale som van de behoeften. Dat doen wij ook wanneer er aan scholenbouw moet worden gedaan, dat doen wij voor de administratie, voor de gebouwen van financiën en noem maar op. De gedragslijn is altijd: de Minister-titularis beslist over de prioriteiten, dus dat impliceert ook de planning, de programmatie, de bestemming van de kredieten, zelfs het opmaken van een **jarenprogramma** dat in principe, naar onze wens, altijd een mobiel vijfjarenplan is. Dat wil zeggen dat, nu de cijfers van 1973 vastliggen, wij reeds voor elke sector werken aan een vijfjarenplan dat de periode 1974-1978 om-

sluit. Wij stellen alleen de globale cijfers per departement vast. Elk departement doet zijn keuze, wat de prioriteiten betreft.

Ik wil mij nochtans niet onttrekken aan de vragen die U zeer duidelijk hebt geformuleerd. Her is evident dat het departement van Openbare Werken een belangrijke rol speelt inzake de stedenbouwkundige aspecten van de culturele centra, ondermeer de inplanting, de conceptie in het algemeen. U brengt dat in verband met de culturele spreiding. Ik kan voor een groot gedeelte zeggen dat ik met U akkoord ben dat wij in de komende jaren een inspanning zouden moeten doen om de te beperkte kredieten zuiniger aan te wenden, om dus met die 100 miljoen meer centra te bouwen dan wij in het verleden hebben gedaan.

Nu wil ik niet zonder meer alle kritiek op het verleden voor mijn persoonlijke rekening nemen. U hebt bijvoorbeeld het geval geciteerd van de stad Hasselt. Ik ben er persoonlijk van overtuigd dat men Hasselt, met alle respect, niet kan vergelijken met **Sint-Niklaas**, niet kan vergelijken met Bilzen of met Steenokkerzeel. Men mag in ieder geval niet vergeten, dat Hasselt de hoofdstad is van een provincie in expansie en van een provincie die zeker, tot nog toe, niet uitermate bevoordeligd is geweest inzake culturele infrastructuur. Dan moet men een dergelijk cultureel centrum niet beschouwen als een realisatie van de stad Hasselt, zijnde een gemeente tussen de vele andere. Dan moet men zien dat de stad Hasselt haar rol speelt van Limburgse hoofdstad en dat zij een dergelijke realisatie ook moet concipiëren in functie van de periode die **vóór** ons ligt. Met andere woorden, een dergelijk cultureel centrum mag niet na tien jaar verouderd of te klein zijn, het moet berekend zijn op de culturele behoeften van de komende 25 jaar.

Inzake de culturele spreiding wil ik U zeggen dat wij heel wat hebben gepresteerd dat U trouwens niet altijd in de cultuurekredieten zult terugvinden. Ik verklaar mij nader. Na gepleit te hebben voor de prestigieuze en belangrijke realisatie in een stad als Hasselt wil ik U onmiddellijk zeggen, dat wij er tot-nogtoe naar gestreefd hebben ook in kleine gemeenten en dorpen, waar gedacht wordt aan het bouwen van een nieuw gemeentehuis, de gemeente ertoe te brengen dat het niet louter een gemeentehuis van de oude conceptie zou zijn. Wij stellen dat de zaal voor de gemeenteraad tegelijkertijd moet kunnen dienen als vergaderzaal voor culturele aangelegenheden, dat in de hall van het gemeentehuis eventueel kleine tentoonstellingen zouden kunnen gehouden worden. Wij hebben zelfs aangedrongen dat ook in een kleine gemeente in het gemeentehuis een ruimte zou zijn voor een gemeentelijke bibliotheek. Ik kan U zelfs zeggen — en bij een gelegenheid als deze mag dit wel klaar en duidelijk worden gezegd — dat één van mijn persoonlijke medewerkers, architect Pierre-Paul Peeters — ik zeg er de voornamen bij omdat er veel Peeters zijn in dit land en zelfs in de architecten-

wereld — zich heeft gespecialiseerd in dit soort van realisaties en dat menige gemeente in het Vlaamse land trouwens door deze incisieve tussenkomst vanuit het departement van Openbare Werken tot een moderne conceptie is gekomen van de te bouwen gemeentehuizen. Persoonlijk heb ik reeds inhuldigheden van dergelijke gemeentehuizen meegemaakt die helemaal volgens dat concept waren opgevat. Dat zijn dan gewone gemeentegebouwen die slechts kunnen aanspraak maken op 35 % toelagen zoals voor alle gemeentelijke gebouwen zijn voorzien. Men kan daar niet onmiddellijk de Minister van Nederlandse Cultuur aanspreken om te gaan uitrekenen welke fractie van de bouwkosten zou kunnen worden ingediend als cultureel dossier teneinde eventueel een hogere toelage te bekomen. Het sop is de kool niet waard, maar ik wil dit voorbeeld maar aanstippen om te zeggen dat wij geen strakke politiek willen toepassen in deze zin dat alleen uitverkoren gemeenten ergens een groot of een klein cultureel centrum zouden mogen realiseren en dat dan al de andere op de zwarte lijst en op de index zouden staan alsof daar niets mag gebeuren.

Ik denk dat een gemeentelijke bibliotheek ook verantwoord is in een gemeente die slechts 10 000 inwoners heeft — dit om een cijfer te noemen —. Ook in een gemeente met 5 000 inwoners is het af en toe verantwoord dat de zaal van de gemeenteraad, die een keer per maand voor die gemeenteraad wordt gebruikt, de andere 29 dagen eventueel ook voor die mensengemeenschap cultureel nuttig wordt gemaakt. Daarmee heb ik de twee uitersten behandeld. Daartussen heeft men de hele gradatie.

Nu enkele woorden in verband met Sint-Niklaas. U moet niet de indruk verwekken alsof men voor Sint-Niklaas op cultureel gebied niets doet en de stad van het departement van Openbare Werken niets bekommt. Dank zij de principiële instemming van de Minister van Nederlandse Cultuur is Sint-Niklaas dit jaar reeds met een belangrijk bedrag van de kredieten, die U nog moet goedkeuren, gaan lopen. Er is namelijk 3 1 miljoen 200 000 F voorzien voor het bouwen van de stedelijke bibliotheek.

De dag dat men zal klaar zijn met de plannen voor een cultureel centrum is het evident dat Sint-Niklaas op een goed blaadje zal staan zowel bij mijn Collega Minister Van Mechelen als bij mijzelf.

Ik wil nog aanhalen dat U gelijk heeft, wanneer U er voor pleit dat het niet overal prestigerealisaties zouden zijn, maar dat wij, met een minimum aan kosten een maximum aan cultureel rendement zouden nastreven.

In dat verband heb ik persoonlijk sommige realisaties uit de privé-sector bezocht en mijn ambtenaren de raad gegeven ook eens te gaan zien hoe men soms met zeer weinig geld uitstekende en mooie dingen realiseert. Ik maak bij voorbeeld allusie op een paar privé-musea in Sint-Martens-Latem die zeker en vast voor alle architecten die ooit de opdracht krijgen een cultureel centrum voor een kleine gemeente te reali-

seren, de moeite waard zijn om bezocht te worden. Ik wil geen kwaad spreken maar het is algemeen geweten, dat bij de privé-architect die een opdracht krijgt van een overheidsbestuur, een natuurlijke menselijke drang en een mathematisch mechanisme aanwezig is dat de kostprijs de hoogte injaagt omdat wij nog altijd werken met een systeem waarbij het honorarium wordt berekend met een bepaald procent op de uiteindelijke kostprijs van het bouwwerk.

De dag dat wij ons zouden kunnen akkoord stellen — het departement van Nederlandse Cultuur en het departement van Openbare Werken — om bepaalde criteria aan te leggen, naargelang het gaat over regionale centra of over meer lokale centra, wordt het misschien mogelijk een forfaitair honorarium te voorzien zodat het mechanisme, dat de prijzen de hoogte indrijft, uit de procedure zou verdwijnen. Dan komen wij ongetwijfeld tot een meer efficiënt gebruik van de overheidsgelden ter zake.

Nu enkele woorden in verband met de problemen van inplanting. Het verwondert mij dat die problemen zouden bestaan in Sint-Niklaas. Ik wil natuurlijk dit dossier van dichtbij bekijken. Sint-Niklaas, de stad die de grootste markt heeft van al de steden in het land, heeft die een probleem van inplanting?

In vele andere steden is het toch zo dat, hoe wenselijk het ook is dat het cultureel centrum een van de attractiemiddelen van de kern van de stad zou zijn of worden, zulks veronderstelt dat men toch ook de nodige ruimte vindt voor parkeergelegenheden. Het is niet voldoende dat de gebouwen er komen, men moet die gebouwen concipiëren voor de mens van vandaag die geen duizend meter meer te voet gaat. Hij wil met zijn wagen komen. Dit zal nog meer het geval zijn naarmate de culturele centra een regionaal karakter krijgen. Dan moet men aanvaarden dat de eisen die door stedenbouw in dat opzicht worden gesteld, kategoriek worden nageleefd in het belang zelf van het cultureel centrum dat men wil bouwen.

Wanneer men er op geen gemakkelijke manier met de wagen naartoe kan, zullen een aantal mensen het vertikken naar het cultureel centrum te komen. Dat moet U begrijpen. De planologen hebben gelijk wanneer zij volhouden, dat de normen voor de parkeergelegenheden moeten worden in aanmerking genomen.

Als het dan blijkt dat zoiets niet in het centrum van de stad kan, is het dikwijls zo dat een inplanting, bijvoorbeeld langs de omleiding die voor een bepaald stad is voorzien en waar dus een gemakkelijk verkeer uit alle richtingen mogelijk is, dikwijls een voordeel is voor de attractiviteit van het cultureel centrum. Ik wil dat vergelijken met iets waaromtrent wij jarenlang gediscussieerd hebben in Brussel: ik heb in Brussel zeer lang gepleit opdat men aan spreiding van culturele instellingen zou doen. Helaas, het is de thesis van de opeenhoping van alle culturele instellingen en musea in één wijk, zogenaamde kunstwijk, die het gehaald heeft. U ziet, dat al heeft de Minister

van Openbare Werken veel invloed, men niet altijd zijn standpunt bijtreedt. Ik zou dus wensen dat men in het Vlaamse land dezelfde fouten van Brussel niet zou herhalen en niet *a priori* zou gekant zijn tegen een inplanting die aan de periferie van bepaalde gemeenten zou gesitueerd worden, als de verkeersmogelijkheden en de faciliteiten er zijn om deze inplanting aantrekkelijk en gemakkelijk bereikbaar te maken.

Nu kom ik tot de restauratie van monumenten. Hier wil ik een antwoord geven aan de heer Vanhaegendoren en aan mevrouw Maes. De maximalistische politiek van diegenen die alles willen bewaren, restaureren en onderhouden, ook al is het maar alleen omdat het oud is maar zonder enige architectonische waarde, noem ik persoonlijk „afgoderij“.

Ik ben van mening dat een eerste vereiste is, dat er een selectie zou worden gemaakt van de zaken die een architectonische waarde hebben en dus de moeite lonen om te bewaren en eventueel te restaureren. In negentig ten honderd van de gevallen zal hier ook een historische waarde aan verbonden zijn. Wij kunnen dit in twee zeer gelijklopende kolommen indelen. Als wij ons daartoe beperken en een inventaris opmaken, dan zal de restauratie van het geselecteerde monumentenpatrimonium nog zoveel geld kosten dat er meer dan tien jaar voor nodig zijn om een programma op te stellen waarbinnen die restauraties behoorlijk zouden kunnen gebeuren.

Ik wil eraan toevoegen dat in dit verband zeer belangrijke inspanningen zijn gedaan. Waar wij uiteindelijk geremd werden is niet door het gebrek aan kredieten — wij wilden hiervoor zoveel kredieten besteden als nodig — maar door het feit dat deze restauratiewerken aan monumenten slechts kunnen worden uitgevoerd door een klein aantal gespecialiseerde firma's, onder meer de „bewerkers van de witte steen“, dat men daar grotendeels afhankelijk is van gespecialiseerde handarbeid, die niet veel meer wordt aangeleerd en dat de productiecapaciteit van die kleine sector uit ons aannemerspotentieel maximaal werd benut. Het uitschrijven van méér aanbestedingen zou alleen maar voor resultaat hebben de bestelboekjes van die firma's zeer goed te vullen met overdreven prijzen. Dat zou van overheidswege een onverantwoorde politiek geweest zijn. Men zou de restauratiewerken daarmee niet vlugger hebben doen opschieten. Wij staan in een sector waar een schromelijke achterstand is, vergeleken bijvoorbeeld met Nederland. Wegens het feit dat het productieapparaat zeer klein is, moeten wij daaraan niet meer vragen dan het kan geven, want anders zullen wij slechts tot resultaat hebben dat de gespecialiseerde firma's — die trouwens met mekaar goed overeenkomen — hiermee veel geld verdienen, zonder dat daarom de omvang van de uitgevoerde restauratiewerken hoger zou zijn.

Mijnheer de Voorzitter, ik hoop op die manier geantwoord te hebben op de vragen die mij werden gesteld, alleszins wat de sector van Openbare Werken betreft.

Laat mij alleen onderstrepen dat er een uitstekende samenwerking is tussen de departementen van de Nederlandse Cultuur en van Openbare Werken. Ik verheug mij erover dat deze samenwerking gesmeerd loopt. Er zijn geen problemen van coördinatie, ik ben trouwens allergisch aan het woord „coördinatie” want daar spreekt men gewoonlijk over als de zaken in de **war** lopen en als de bevoegdheden niet goed zijn verdeeld.

Maar als men zeer duidelijk weet wat ieder voor taak heeft te doen, als ieder op zijn terrein blijft en ieder zijn job doet, dan is er geen coördinatie nodig, dan is het een zeer aangenaam samenwerken en dan wil ik tot besluit even onderstrepen, dat ik mij daarin reeds vele jaren mag verheugen. (*Applaus op de banken van de meerderheid*)

De Voorzitter. — De heer Breyne, Staatssecretaris voor Huisvesting en Ruimtelijke Ordening, toegevoegd aan de Minister van Openbare Werken heeft het woord.

De heer Breyne (Staatssecretaris voor Huisvesting en Ruimtelijke Ordening, toegevoegd aan de Minister van Openbare Werken) (*op het spreekgestoelte*). — Mijnheer de Voorzitter, Dames en Heren, in de eerste plaats moet ik mij verontschuldigen hier op deze tribune te komen bij de bespreking van de punten van de begroting van Verkeerswezen, die de Cultuuraad aanbelangen, maar mijn Collega, de heer Delmotte, Minister van Verkeerswezen, is door internationale verplichtingen in het buitenland weerhouden en hij heeft mij dan ook gevraagd in zijn plaats hier te antwoorden op de verschillende tussenkomsten.

De heer Vanhaegendoren heeft in zijn tussenkomst gesproken over de taaltoestanden bij de Maatschappij voor Intercommunaal Vervoer en hij heeft zelfs, met het oog op de stemming van de begroting, een amendement ingediend strekkend tot de inschrijving in deze begroting van een krediet van 1 miljoen voor het inrichten van taalcursussen bij de Maatschappij voor Intercommunaal Vervoer.

Ik zou mijn antwoord kunnen voorbehouden tot bij de bespreking van zijn amendement maar ik geloof dat de heer Vanhaegendoren wel zal willen aannemen dat wat ik nu zal zeggen terzelfder tijd dient als het antwoord bij de bespreking van zijn amendement zodat ik dan niet meer hetzelfde zal moeten herhalen. De Maatschappij voor Intercommunaal Vervoer bij wie wij inlichtingen hebben gevraagd betreffende het feit hoe het in hun dienst staat met de taaltoestanden meldde ons het volgende :

„De M.I.B.V. stelt er prijs op haar wettelijke verplichtingen en inzonderheid haar taalverplichtingen na te komen.

„Bepaalde gevallen van overmacht vormen evenwel ten dien aanzien een hinderpaal, al is deze van voorlopige aard.

„Het bedrijf heeft namelijk te kampen met een ernstig

personeelstekort en, gezien de noodzakelijkheid de dienst van algemeen belang waarmede het belast is te vervullen, moesten spoedmaatregelen worden getroffen om het gebrek aan nationale werkwilligen te verhelpen, onder meer door de aanwerving van buitenlanders.

„Er dient opgemerkt dat, zelfs met dit hulpmiddel, de toestand nog abnormaal is en dat iedere dag verscheidene trams en autobussen, bij gebrek aan bediendenpersoneel, niet kunnen uitrijden, zulks tot nadeel van de reizigers. De gastarbeiders die wij, door omstandigheden afhankelijk van onze wil aldus genoopt waren te gebruiken kennen gewoonlijk, en dan nog vaak zeer beperkt, maar één van onze landstalen.

„Zij werden dan ook, in de mate van het mogelijke aangewend voor betrekkingen waar zij geen contacten hebben met het publiek, alhoewel dit niet volledig kan vermeden worden; hun tewerkstelling bij de maatschappij is essentieel van tijdelijke aard, zoals blijkt uit de termen van desbetreffende gesloten contracten.

„Gelijktijdig met hun beroepsscholing wordt aan de betrokkenen opleiding gegeven in de elementaire begrippen van de twee landstalen, met de hulp van audiovisuele methodes en inzonderheid van geluidsfilms.”

Er wordt hun ook een brochure met de meest gebruikelijke zinnestelsels ter hand gesteld. Voor degenen die daarin geïnteresseerd zijn heb ik een exemplaar van deze brochure bij. Aan iedere gastarbeider wordt een dergelijke brochure overhandigd.

In de nieuwe depots, waarvan de oprichting is gepland, zijn taallaboratoria van het meest moderne type voorzien. In elk geval kan de Minister van Verkeerswezen het voorgesteld amendement, 1 miljoen toe te kennen voor het inrichten van cursussen Nederlands voor tram- en autobusbestuurders, (gastarbeiders of franstaligen) niet aanvaarden.

Zoals gezegd wordt effectief een cursus ingericht:

1. voor tram- en autobusbestuurders bij hun aanwerving, elke vrijdag wordt gedurende enkele weken een film afgedraaid die elementaire zinnen geeft;
2. is er een facultatieve cursus ingericht voor ambtenaren gedurende **één** voormiddag per week die kan gevolgd worden van 9 u. tot 11 u. 30 in de voormiddag, hetzij de maandag, de dinsdag, de donderdag of de vrijdag van elke week. De methode „assimil” met gramfoonplaten wordt hier gevolgd.

In elk geval is technisch artikel 22.05 voorbehouden voor toelagen aan de maatschappijen voor stedelijk vervoer als bijdrage tot het evenwicht van hun exploitatierekening. De bedoeling van dit artikel is dus het exploitatiedeficit te dekken. Trouwens is de M.I.V.B. gehouden de wetgeving op dit gebied toe te passen en kosten hiervan komen ten laste van de algemene administratiekosten van de maatschappij.

De Cultuurraad is echter niet bevoegd tussen te komen op het stuk van de algemene kredieten van de maatschappijen voor stedelijk vervoer.

Trouwens elke wijziging aangebracht aan een krediet moet binnen de perken van de culturele dotatie geschieden.

Onze Collega de heer Vanhaegendoren heeft zich beklaagd over de toestand die heerst in het Commissariaat-Generaal voor het Toerisme. Uit zijn tussenkomst heb ik gemeend te moeten afleiden dat hij een radicale oplossing wenst, met name de volledige splitsing van het Commissariaat-Generaal voor Toerisme.

Ik moet doen opmerken dat meer dan 90% van de kredieten voorzien voor het Commissariaat-Generaal, de toeristische propaganda in het buitenland beoogt. Verder is een aanvang gemaakt met de decentralisatie van het Commissariaat, met name bestaan reeds een directie voor het nederlandstalig landsgedeelte (sectie I) en een directie voor het franstalig landsgedeelte (sectie II).

Wanneer het U interesseert te weten hoe de hogere functies in het commissariaat zijn verdeeld, dan kan ik U zeggen dat er een franstalig commissaris-generaal is, één nederlandstalig adjunct-commissaris-generaal; één franstalig adjunct en drie directeurs waarvan twee nederlandstaligen en één franstalige. Zoals echter voorgesteld werd, aanvaardt de heer Minister van Verkeerswezen — en hij heeft dat in de commissie die de begroting heeft behandeld aangekondigd — dat de politieke aspecten van een verdere decentralisatie zouden worden onderzocht in een speciale commissie van de Cultuurraad voor de Nederlandse cultuurgemeenschap. Vooraf zal hiervoor een organigram van het Commissariaat-Generaal met een functionele begroting, toegezonden worden, waarin de voorziene acties, met de daaraan verbonden uitgaven, zullen worden aangeduid.

Een derde zaak die door de heer Vanhaegendoren werd aangesneden is deze van de Hogere Zeevaartschool van Antwerpen. De vraag of de Hogere Zeevaartschool van Antwerpen niet dient te worden opgenomen in de culturele kredieten, dient te worden onderzocht in het kader van de wetten inzake het zeevaarthonderwijs, gecoördineerd op 20 september 1960.

Artikel 14 van deze wet bepaalt :

„ Het zeevaarthonderwijs wordt in de visserijscholen in het Nederlands gegeven. Onverminderd het tweede lid van dit artikel wordt het in de andere instellingen in het Nederlands en in het Frans gegeven”.

Hieruit volgt dat de scholen waar tweetalig onderwijs gegeven wordt als nationale scholen beschouwd worden. Dit is namelijk het geval voor:

a) de Zeevaartschool te Oostende en de Hogere Zeevaartschool te Antwerpen ingericht bij koninklijk besluit van 7.2.1958 tot inrichting van het zeevaarthonderwijs van de Staat.

b) de Hogere Radionavigatieschool te Brussel die bij koninklijk besluit van 12.12.1963 werd opgeno-

men in het koninklijk besluit van 30.5.1958 houdende rangschikking van de inrichtingen voor zeevaart-onderwijs.

Hierbij kan opgemerkt worden dat artikel 59bis, paragraaf 2 van de Grondwet bepaalt dat de cultuur-raden per decreet het onderwijs regelen met uitzondering van datgene dat betrekking heeft op de schoolvrede, de subsidies, de wedden enzovoort.

De subsidies en wedden die hier betrekking hebben op de hoger vermelde scholen dienen dus niet in de culturele dotaties opgenomen te worden.

Die kwestie zou moeten onderzocht worden in de speciale commissie die het onderwijs in het algemeen moet bestuderen.

Ziedaar, Mijnheer de Voorzitter, zeer schematisch, het antwoord dat ik U namens mijn Collega, de heer Delmotte geef.

Ik hoop dat de heer Vanhaegendoren hiermede voldoening kan nemen en dat wij alzo zijn tegemoetgekomen aan de vragen die hij heeft gesteld.

De Voorzitter. — De algemene bespreking is gesloten. Wij gaan over tot het onderzoek van de artikelen.

Begroting van de culturele zaken van de Nederlandse cultuurgemeenschap voor het begrotingsjaar 1972 — Sector Openbare Werken.

TITEL II (*)

BUITENGEWONE UITGAVEN

Artikel 1

Vastleggingskredieten worden bestemd ten bedrage van 127 500 000 F, onderverdeeld overeenkomstig titel II van de tabel van dit decreet.

— *Artikel 1 wordt, met de betrokken kredieten van titel II van de tabel, aangenomen.*

Artikel 2

Ordonnanceringskredieten, voortspruitend uit de verplichtingen aangegaan ter uitvoering van de door dit decreet en de vroegere wetten verleende machtigingen worden bestemd ten belope van 92 400 000 F, onderverdeeld overeenkomstig titel II van de tabel van dit decreet.

— *Artikel 2 wordt, met de betrokken kredieten van titel II van de tabel, aangenomen.*

Wij zullen straks over het gehele ontwerp van decreet stemmen.

(*) De bij de begroting behorende tabel wordt gepubliceerd in bijlage tot dit nummer van de Handelingen.

Begroting van de Culturele Zaken van de Nederlandse cultuurgemeenschap voor het begrotingsjaar 1972
— Sector Verkeerswezen.

Artikel 1.

Voor de aan het begrotingsjaar 1972 verbonden en in titel I van de hierbijgaande tabel opgesomde gewone uitgaven betreffende de Sector Verkeerswezen van de begroting van de Culturele Zaken van de Nederlandse cultuurgemeenschap, worden kredieten bestemd die de som van 40 600 000 F belopen.

De Voorzitter. — Bij dit artikel is er een amendement van de heer Vanhaegendoren, dat luidt als volgt

„Bovenaan de begrotingstabel na de woorden „Deel I” invoegen wat volgt:

„ Kabinet van de Minister en Autoriteitsdiensten

Vervoer en Luchtvaart

Hoofdstuk III

Inkomensoverdrachten.

32.21 (bis) (nieuw) — *Tussenkomsten van de Staat in de lasten voortspruitend voor de Maatschappij voor het Intercommunaal Vervoer te Brussel, door het inrichten van cursussen Nederlands voor tram- en autobusbestuurders in Brussel-Hoofdstad die gastarbeiders of Franstaligen zijn: 1 000 000 F*”.

De heer Vanhaegendoren. — Mijnheer de Voorzitter, ik heb dit amendement reeds verdedigd in de loop van mijn uiteenzetting.

De Voorzitter. — Mag ik u doen opmerken, Mijnheer Vanhaegendoren, dat dit amendement niet ontvankelijk is wegens het feit dat in de begroting niet is voorzien welke post tot een gelijk bedrag als uw amendement, gereduceerd is.

De heer Vanhaegendoren. — Ik zal mij als Ondervoorzitter bij het voorzittersgezag neerleggen. Het is uw volkomen recht dit amendement onontvankelijk te verklaren, maar ik moet uw aandacht erop vestigen dat het stemmen van een begroting niet noodzakelijk betekent dat de uitgaven moeten gebeuren.

De Voorzitter. — Onder dat voorbehoud gaan wij dan over tot het onderzoek van artikel 1.

TITEL 1. (*)

GEWONE UITGAVEN

Artikel 1

Voor de aan het begrotingsjaar 1972 verbonden en in titel I van de hierbijgaande tabel opgesomde ge-

(*) De bij de begroting behorende tabel wordt gepubliceerd in bijlage tot dit nummer van de Handelingen.

wone uitgaven betreffende de Sector Verkeerswezen van de begroting van de Culturele Zaken van de Nederlandse cultuurgemeenschap worden kredieten bestemd die de som van 40 600 000 F belopen.

— *Artikel 1 wordt met Titel I van de tabel aangenomen.*

TITEL II

BUITENGEWONE UITGAVEN

Artikel 2

Vastleggingskredieten worden bestemd ten bedrage van 118 000 000 F, onderverdeeld overeenkomstig titel II van de tabel van dit decreet.

— *Artikel 2 wordt, met de betrokken kredieten van Titel II van de tabel, aangenomen.*

Artikel 3

Ordonnanceringskredieten voortspruitend uit de verplichtingen aangaan ter uitvoering van de door dit decreet en de vroegere wetten verleende machtigingen worden bestemd ten bedrage van 86 250 000 F, onderverdeeld overeenkomstig titel II van de tabel van dit decreet.

— *Artikel 3 wordt, met de betrokken kredieten van Titel II van de tabel, aangenomen.*

De naamstemming over het gehele ontwerp van decreet zal straks worden gehouden.

**BEGROTING VAN DE CULTUURRAAD
 VOOR DE NEDERLANDSE
 CULTUURGEMEENSCHAP
 VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1972**

De Voorzitter. — Wij gaan thans over tot de bespreking van de Begroting van de Raad.

Ik stel vast dat er amendementen zijn van de heer Coppieters en van de heren Leo Vanackere, Calwaert en Grootjans. Deze amendementen zullen in besloten vergadering worden besproken.

Ik beveel de openbare galerijen te ontruimen.

Wij gaan over tot de besloten vergadering.

— *De Raad komt in besloten vergadering bijeen om 16 u.*

— *De openbare vergadering wordt hervat om 16u. 10.*

De Voorzitter. — Dames en Heren, wij gaan thans over tot de stemmingen.

Naamstemming

Naamstemming over het amendement van de heer Coppieters bij artikel 01.32-littera A van de Begroting van de Raad voor het begrotingsjaar 1972.

Uitslag van de stemming:

145 leden namen deel aan de stemming.

34 leden hebben geantwoord JA.

111 leden hebben geantwoord NEEN.

Bijgevolg wordt het amendement niet aangenomen.

Hebben JA geantwoord : HH.

Anciaux	Pers y n
Babylon	Raskin
Baert	Roosens
Belmans	Schiltz
Blancaert F.	Sels
Bouwens	Van der Eecken-
Claes L.	Maes (Mw)
Coppieters	Van der Elst
De Beul	Vandezande
de Bruyne	Van Elsen
De Facq	Van Geyt
Elaut	Vanhaegendoren
Geerinck	Van In
Goemans	Van Leemputten
Kuijpers	Van Steenkiste E.
Leys	Verroken
Maes R.	Wouters
Mattheyssen S.	

Markey	Vanderborght
Martens	Vanderhaegen
Mathys	Vanderpoorten
Mesotten	Van Dessel
Monard	Van Doninck
Nauwelaerts-	Van Elewyck
Thues (Mw)	Vangronsveld
Otte	Van Hoeylandt
Peeters	Van Hoorick
Poortmans	Van Lidth de Jeude
Ramaekers	Van Mechelen
Roelants	Vannieuwenhuyze
Rombaut	Van Rompaey
Rutten	Verberckmoes
Smets	Verbist
Suykerbuyk	Verhaegen C.
Swaelen	Verhaegen J.
Van Acker A.	Verhenne
Vanackere L.	Verlact-Gevaert (Mw)
Van Bogaert	Verleysen
Van Daele	Vermeylen
Vandamme	Vernimmen
Vandekerckhove	Verspeeten
Vandenberghe	Wijninckx
Van der Aa	

Hebben NEEN geantwoord : HH.

Adriaensens	De Clercq W.
Aerts	De Croo
Bode	Dhoore
Boel	De Mey
Boey	Deneir
Boeykens	De Nolf
Bogaert Alb.	De Paep P.
Bogaerts Aug.	Dequae
Bonnell	De Rore
Breyne	De Saeger
Calewaert	De Seranno
Callebert	Detiège
Carpels	De Vidts
Chabert	De Vlies
Claes W.	Devos (Mej.)
Claeys D.	D'haeseleer
Claeys W.	Féris
Coens	Flamant
Colla	Gelders
Cools	Geldolf
Cooreman	Gerits
Coucke	Grootjans
Craeybeckx-Orij (Mw)	Henckens
Cuvelier	Hulpiau
Daems	Kelchtermans
Danschutter	Kempinaire
De Backer-	Lagae
Van Ocken (Mw)	Lahaye-Duclos (Mw)
De Bondt	Laridon
De Clercq C.	Lavens
De Clercq P.	Leynen
Declercq T.	Lindemans

Stemming bij zitten en opstaan over de amendementen van de Heren Leo Vanackere, Calewaert en Grootjans

De Voorzitter. — Dames en Heren, mag ik u vragen of de stemming hierover kan gebeuren bij zitten en opstaan? (*Instemming*)

Wij gaan dus over tot de stemming bij zitten en opstaan. Ik verzoek de voorstanders van deze amendementen op te staan. (*Een groot aantal leden staat op*)

De tegenproef. (*Geen enkel lid staat op*)

Deze amendementen zijn dus bij zitten en opstaan aangenomen.

Naamstemming over de gehele begroting van de raad voor het begrotingsjaar 1972

Uitslag van de stemming :

147 leden namen deel aan de stemming.

147 leden hebben geantwoord JA.

Bijgevolg wordt de Begroting van de Raad aangenomen.

Hebben JA geantwoord HH.

Adriaensens	Babylon
Aerts	Baert
Anciaux	Belmans

Blanquaert F.
 Bode
 Boel
 Boey
 Boeykens
 Bogaert Alb.
 Bogaerts Aug.
 Bonnel
 Bouwens
 Breyne
 Calewaert
 Callebert
 Carpels
 Chabert
 Claes L.
 Claes W.
 Claeys D.
 Claeys W.
 Coens
 Colla
 Cools
 Cooreman
 Coppieters
 Coucke
 Craeybeckx-Orij (Mw)
 Cuvelier
 Daems
 d'Alcantara
 Danschutter
 De Backer-
     Van Ocken (Mw)
 De Beul
 De Bondt
 de Bruyne
 De Clercq C.
 De Clercq P.
 Declercq T.
 De Clercq W.
 De Croo
 De Facq
 Dhoore
 De Keersmaecker
 De Mey
 Deneir
 De Nolf
 De Paepe P.
 Dequae
 De Rore
 De Saeger
 De Seranno
 De Vidts
 De Vlies
 Devos (Mej.)
 D'haeseleer
 Elaut
 Férir
 Flamant
 Geerinck
 Gelders
 Geldolf

Gerits
 Goemans
 Grootjans
 Henckens
 Hulpiau
 Kelchtermans
 Kempinaire
 Kuijpers
 Lagae
 Lahaye-Duclos (Mw)
 Laridon
 Lavens
 Leynen
 Leys
 Lindemans
 Maes R.
 Markey
 Martens
 Mathys
 Mattheyssens
 Mesotten
 Monard
 Nauwelaerts-
     Thues (Mw)
 Otte
 Peeters
 Persyn
 Poortmans
 Ramaekers
 Raskin
 Roelants
 Rombaut
 Roosens
 Rutten
 Schiltz
 Sels
 Smets
 Suykerbuyk
 Swaelen
 Van Acker A.
 Vanackere L.
 Van Bogaert
 Van Daele
 Vandamme
 Vandekerckhove
 Vandenberghe
 Van der Aa
 Vanderborght
 Van der Eecken-
     Maes (Mw)
 Van der Elst
 Vanderhaegen
 Vanderpoorten
 Van Dessel
 Vandewiele
 Vandezande
 Van Doninck
 Van Elewyck
 Van Elsen
 Van Geyt

Vangronsveld
 Vanhaegendoren
 Van Hoeylandt
 Van Hoorick
 Van Lidth de Jeude
 Van In
 Van Leemputten
 Van Mechelen
 Vannieuwenhuyze
 Van Rompaey
 Van Steenkiste E.
 Verberckmoes

Verbist
 Verhaegen G.
 Verhaegen J.
 Verhenne
 Verlackt-Gevaert (Mw)
 Verleysen
 Vermeylen
 Vernimmen
 Verroken
 Verspeeten
 Wouters
 Wijinckx

ONTWERP VAN DECREET HOUDENDE DE BEGROTING VAN DE CULTURELE ZAKEN VAN DE NEDERLANDSE CULTUURGEMEENSCHAP VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1972 — SECTOREN VERKEERSWEZEN EN OPENBARE WERKEN

Naamstemming

De Voorzitter. — Dames en Heren, ik vraag uw akkoord om over deze beide begrotingen één stemming te houden. (*Instemming*)

Er wordt overgegaan tot de naamstemming over het geheel van beide ontwerpen van decreet.

Uitslag van de stemming:

14 1 leden namen deel aan de stemming.

95 leden hebben geantwoord JA.

46 leden hebben geantwoord NEEN.

Bijgevolg worden de beide ontwerpen van decreet aangenomen.

Hebben JA geantwoord : HH.

Adriaensens
 Aerts
 Bode
 Boel
 Boeykens
 Bogaert Alb.
 Bogaerts Aug.
 Breyne
 Calewaert
 Callebert
 Carpels
 Chabert
 Claes W.
 Claeys D.
 Claeys W.
 Coens
 Cools
 Cooreman

Coucke
 Craeybeckx-Orij (Mw)
 d'Alcantara
 Danschutter
 De Backer-
     Van Ocken (Mw)
 De Bondt
 De Clercq C.
 Declercq T.
 Dhoore
 De Keersmaecker
 De Mey
 Deneir
 De Nolf
 De Paepe P.
 Dequae
 De Saeger
 De Seranno

De Vidts	Van Acker A.
De Vlies	Vanackere L.
Devos (Mej.)	Van Bogaert
Duerinck	Van Daele
Féris	Vandamme
Gelders	Vandekerckhove
Geldolf	Vandenbergh
Gerits	Van der Aa
Henckens	Vanderborght
Hulpiau	Van der Elst
Kelchtermans	Vanderhaegen
Lagae	Vandewiele
Lavens	Van Doninck
Leynen	Van Elewyck
Lindemans	Vangronsveld
Marke y	Van Hoeylandt
Martens	Van Hoorick
Mathys	Van Mechelen
Mesotten	Vannieuwenhuyze
Monard	Van Rompaey
Nauwelaerts-	Verbist
Thues (Mw)	Verhaegen G.
Otte	Verhaegen J.
Peeters	Verhenne
Ramaekers	Verlact-Gevaert (Mw)
Roelants	Verleusen
Rombaut	Vermeulen
Rutten	Verroken
Smets	Verspeeten
Suykerbuyk	Wijninckx
Swaelen	

Hebben NEEN geantwoord : HH.

Anciaux	Kuijpers
Baert	Lahaye-Duclos (Mw)
Belmans	Leyns
Blanquaert F.	Maes R.
Boey	Mattheyssens
Bonnel	Poortmans
Bouwens	Raskin
Claes L.	Roosens
Colla	Schiltz
Coppieters	Sels
Cuvelier	Van der Eecken-
Daems	Maes (Mw)
de Bruyne	Vanderpoorten
De Clercq P.	Vandezande
De Clercq W.	Van Elsen
De Croo	Van Geyt
De Facq	Vanhaegendoren
D'haeseleer	Van Lidth de Jeude
Elaut	Van In
Flamant	Van Steenkiste E.
Geerinck	Verberckmoes
Goemans	Vernimmen
Grootjans	Wouters
Kempinaire	

De beide ontwerpen van decreet zullen ter bekrachtiging aan de Koning worden voorgelegd.

**VRAAG OM UITLEG
VAN DE HEER HENCKENS TOT DE
MINISTER VAN NATIONALE OPVOEDING
OVER DE UITVOERINGSBESLUITEN
VAN DE WET VAN 19 JULI 1971
BETREFFENDE DE TOEKENNING
VAN STUDIETOELAGEN
EN STUDIENINGEN**

De Voorzitter. — Dames en Heren, aan de orde is de vraag van de Heer Henckens tot de Minister van Nationale Opvoeding over de uitvoeringsbesluiten van de wet van 19 juli 1971 betreffende de toekenning van studietoelagen en studieningen.

De heer Henckens (*op het spreekgestoelte*). — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, geachte Collega's, de uitvoeringsbesluiten die door deze Regering werden getroffen in verband met de wet op de studietoelagen en de studieningen hebben mij ertoe gebracht deze vraag om uitleg in deze Kamer naar voren te brengen, en ten einde geen misverstand te laten bestaan over de betekenis van de wet die wij verleden jaar, geloof ik, met eenparigheid van stemmen hebben goedgekeurd, wil ik even het verslag-Van de Wiele van de Senaat citeren. Het is de inleiding van de toenmalige Minister van Nationale Opvoeding.

Ik citeer dus hier:

„In dit licht bekeken worden de studietoelagen een recht voor het minvermogen kind. Dit recht verschilt in beginsel niet van het recht dat aan andere sociale categorieën en leeftijdsgroepen is verleend op steun van de gemeenschap in de vorm van allerlei uitkeringen. Dit is de gehele sociale draagwijdte van het ontwerp. Het verandert de verleende gift in een erkend recht.”

De Minister schetst dan de algemene inrichting van het ontwerp : „ Het criterium van de minvermogenheid vormt de fundamentele norm voor het toekennen van toelagen of leningen. In het raam van deze norm van de minvermogenheid verleent dit ontwerp : ten eerste aan de leerlingen die nog schoolplichtig zijn het recht op studietoelagen, en aan de andere leerlingen van het secundair onderwijs het recht op een studietoelage of studielening indien zij met goed gevolg het vorig schooljaar hebben beëindigd.”

Ziedaar -wat bij monde van de toenmalige Minister zelf- blijkt het essentiële te zijn van de hervorming die wij verleden jaar hebben doorgevoerd, namelijk de minvermogenheid is de fundamentele norm van voor het al of niet toekennen van studietoelagen of studieningen.

Uiteindelijk, en nu beperk ik mij voorlopig tot het secundair onderwijs, hebben wij daar drie dingen gedaan, in de eerste plaats de afschaffing van de schiftingscommissie. Wij hebben daarnaast een automatisme ingevoerd en de wetgever heeft gewild dat er maar één criterium zou overblijven, dat is de minvermogensheid.

Ten slotte, zonder dit in teksten uit te drukken, blijkt uit de verslagen dat wij de nadruk hebben willen leggen op het hoger secundair onderwijs, namelijk, om het anders uit te drukken, het begin van de niet leerplichtige leeftijd en op de drempel van de definitieve studiekeuze van vele studenten. Daarbij zou ik een aantal bemerkingen willen maken en een eerste waar ik niet wil bij blijven stilstaan, het laatsttijdig verschijnen van de uitvoeringsbesluiten. Er zijn er bij mijn weten op dit ogenblik twee verschenen, en het nog achterwege blijven van andere nog te nemen besluiten kan aanleiding geven, en ik geloof niet dat iemand dat zal betwisten, tot grote verwarring en onzekerheid, zowel bij studenten als bij de ouders.

Ten tweede, voor de uitvoering van deze wet goedgekeurd in juli 1971, zij het dan nog volgens een timing en een planning die een redelijk man niet zal betwisten, hadden eigenlijk reeds in de begroting voor 1972 de nodige bedragen dienen voorzien te worden. Ik meen, Mijnheer de Minister, dat ik mij niet vergis en dat het bedrag dat voorzien was voor de uitvoering van de oude wet zonder meer is overgenomen in de begroting voor 1972, zodat wij, door geen aanvullende bedragen in de begroting voor 1972 reeds te voorzien, nu vanzelfsprekend in budgettaire moeilijkheden geraken voor de uitvoering van de nieuwe wet.

Ik meen dat dit ook reeds in de begroting voor 1972 had moeten voorzien worden.

Een derde bemerking slaat op de leerplichtige leerlingen. De maatregelen die daar werden genomen kan ik volledig aanvaarden. Eigenlijk verandert alleen het wegvallen van het schiftingsexamen, zodanig dat iedereen die minvermogens is — of hij al dan niet geslaagd is in het examen — recht zal hebben op een studietoelage.

De maatregelen genomen voor de niet-leerplichtige leerlingen echter kunnen bezwaarlijk mijn goedkeuring wegdragen.

Het was in de eerste plaats de bedoeling van de wetgever uitsluitend het criterium van de minvermogensheid te gebruiken voor het al of niet toekennen van studietoelagen. Daar en daar alleen lag de prioriteit, ook voor de progressieve toepassing van de wet, rekening houdend met de budgettaire mogelijkheden. Dat moest het criterium zijn en geen ander. In de plaats van wat nu gebeurt, met name een lineaire, een horizontale progressieve toepassing in de tijd, had men moeten opteren voor een verticale progressieve toepassing, rekening houdend met de graad van minvermogensheid, uitgaande van het

principe dat wij eerst daar moeten helpen waar het meest nodig is.

Door deze wijze van toepassing zijn er twee categorieën studenten in het secundair onderwijs die zeer ernstig, en naar mijn oordeel ten onrechte, worden getroffen door de uitvoeringsmaatregelen van de regering.

Een eerste categorie. Een belangrijk aantal leerlingen, die vorig jaar nog leerplichtig waren, doch die geen studiebeurs genoten — bij voorbeeld omdat zij aan de strenge criteria van minvermogensheid die bij de leerplichtige leerlingen bestaan niet voldeden, of omdat zij wel aan die criteria voldeden, maar toevallig niet geslaagd zijn in het schiftingsexamen — en dit jaar niet meer leerplichtig zijn, kunnen niet meer genieten van het voordeel van deze wet, omdat zij zich nu niet kunnen beroepen op een verworven recht zoals in de uitvoeringsbesluiten is voorzien. Het automatisme dat tot stand wordt gebracht door het afschaffen van de schiftingscommissies is een essentieel element en deze wet heeft voor deze categorie geen uitwerking. Het recht dat zij dus in de oude wet hadden, verdwijnt zonder meer. Ik meen dat dit zeker niet de wil van de wetgever is geweest. Een verzwarende omstandigheid van deze categorie is dat zij een normaal te verwachten recht verliest, totaal onverwachts, op een ogenblik dat de studenten samen met hun ouders moeten kiezen welke studierichting zij definitief zullen inslaan, op een ogenblik dat zij moeten opteren voor een korte of een lange studierichting. Zij verliezen de rechten waarop zij hadden mogen aanspraak maken.

Wat meer is, Mijnheer de Minister, indien U de uitvoering van deze wet progressief van jaar tot jaar toepast, kan U niet ontkennen dat deze categorie van jonge mensen, die nu voor de eerste maal niet leerplichtig is, gedurende vier opeenvolgende jaren nooit een recht op een studietoelage kan laten gelden. Dit is een ernstige leemte — ik meen daarmee tolk te zijn van veel leden van deze Cultuurraad — die ook voor dit jaar moet ondervangen worden. Dit is een sociaal-retrograde uitvoering van een wet tegen de wil van de wetgever in.

Met nadruk wil ik vragen op een of andere manier voor dit soort studenten een oplossing te vinden reeds voor dit schooljaar.

Een tweede categorie waarop ik uw aandacht wil vestigen is even ongelukkig als de eerste.

Een aantal leerplichtige leerlingen, die vorig jaar ook reeds leerplichtig waren, maar om allerlei reden geen recht hadden op een studiebeurs, zijn hierbij betrokken. Ik geef twee redenen die aanleiding konden zijn tot het niet bekomen van een studiebeurs. In de eerste plaats omdat het inkomen van de ouders te hoog was, in de tweede plaats omdat zij in de schiftingsproeven niet gelukt waren.

Dit jaar is voor deze studenten bij voorbeeld de kostwinner overleden, werkloos geworden, ziek geworden en voldoen zij bijgevolg wel aan de criteria van minvermogensheid. Volgens de huidige toepas-

singsmodaliteiten kunnen deze sociale marginale gevallen geen aanspraak maken op het toekennen van een studietoelage, op een ogenblik dat zij het zeer sterk nodig hebben.

Ik zou zeggen dat er in zekere mate een verworven recht was dat nu gewoon geschrapt wordt. Dat is een ernstige lacune die naar onze mening zo snel mogelijk moet ondervangen worden.

Dit is eveneens een retrograde uitvoering die niet beantwoord aan de wil van de wetgever. Met aandrang vragen wij aan de Regering de uitvoering op dit vlak te willen herzien.

Een laatste vraag betreffende het secundair onderwijs. Ik weet niet of de inlichtingen juist zijn in verband met de minimum- en maximumbeurzen voor de leerplichtige en niet-leerplichtige studenten.

Men zegt — maar ik heb daar nergens officieel een bevestiging van gezien of gehoord — dat het minimum 700 F zou zijn en het maximum 3 000 F.

Indien dat zo is dan meen ik te moeten zeggen dat een bedrag van 700 F zo minniem is dat het zijn doel zal voorbij schieten en geen nuttig effect zal sorteren, te meer daar de geest van de besprekingen in de commissie steeds geweest is : indien er onvoldoende financiële middelen zijn, dan moet men minder beurzen geven maar van een hoger bedrag en dit in de eerste plaats daar waar het het meest nodig is. Niemand kan mij overtuigen dat wanneer men 700 F geeft dit als compensatiemiddel nog enige betekenis kan hebben.

De heer Claes (Minister van Nationale Opvoeding). — Maar uzelf pleit dat er geen andere supplementaire voorwaarden gesteld worden. U zijt voor een meer selectieve toekenning.

De heer Henckens. — Absoluut!

De heer Claes (Minister van Nationale Opvoeding). — Dus tornen aan de fiscale criteria, die nu reeds de helft zijn van de normale, wat de leerplichtige leerlingen betreft.

De heer Henckens. — Ik heb de vraag gesteld voor de leerplichtigen en de niet-leerplichtigen.

Ik vind 700 F zodanig minniem dat wij ons doel gaan voorbij schieten en eigenlijk ligt de initiale fout in het feit dat wij niet in de begroting van 1972 een post ingeschreven hebben om deze meeruitgaven op te vangen.

Bij de leerplichtige leerlingen is dat inkomensplafond zo laag dat dit alleen de sociaal-marginale gevallen betreft en dat wij dit criterium niet meer kunnen verlagen.

Maar de vraag zou kunnen gesteld worden bij de niet-meer-leerplichtigen.

Met uw toestemming ga ik dan over tot het hoger onderwijs.

(onderbreking van de heer De Bondt)

De heer Claes (Minister van Nationale Opvoeding). — Mijnheer De Bondt nieuwe inkomsten voor-

stellen aan de Regering ter gelegenheid van de bespreking van de Rijksmiddelenbegroting !

De heer Henckens. — Wij gaan hem daartoe de kans geven.

(onderbreking van de heer Mesotten)

De heer Henckens. — Nu laten wij aannemen dat dit uiteindelijk zeker ons aller streefdoel is. Althans voor de leerplichtige leerlingen, te komen tot een gratis onderwijs. Daar zijn ook bezwaren tegen, want dan profiteert iedereen ook de niet min-vermogens van de gelden van de gemeenschap.

Ik meen te weten dat de Minister in een toespraak voor de Hoge Raad verklaard heeft:

- dat de beurzen voor technisch ingenieur en niet universitair hoger onderwijs van het lange type, zouden gelijkgeschakeld worden met de beurzen voor het universitair onderwijs;
- dat de beurzen van het niet-universitair hoger onderwijs van het korte type met 15 % zullen verhoogd worden.

Indien dit juist is, dan juich ik deze maatregel toe als zijnde een positieve stap in de goede richting, voor wat het niet-universitair hoger onderwijs betreft.

Indien ik goed ingelicht ben zouden nochtans de financiële middelen om dit te verwezenlijken voortkomen uit een vermindering met 20 % van de beursbedragen van de eerstejaarsuniversiteitsstudenten. Ik weet nu niet of het juist is, maar ik verhele U niet dat ik ontsteld was bij het vernemen van deze ontworpen maatregel. Ik stel mij werkelijk de vraag of een substantiële vermindering van het beursbedrag voor eerstejaarstudenten niet zeer sterke negatieve gevolgen zal hebben.

Op een ogenblik dat heel wat begaafde maar minvermogene jongeren moeten beslissen, ten eerste, of ze hun studies zullen voortzetten, en ten tweede, hun studierichting moeten bepalen, beslissingen die sterk beïnvloed worden door het te verwachten beursbedrag — naar gelang de belangrijkheid ervan zouden zij of de korte of de lange cyclus kunnen kiezen ofwel technische ofwel andere studies — op dat ogenblik wordt het beursbedrag sterk verminderd. Ik meen niet te overdrijven door te zeggen dat heel wat begaafde maar min begoede jongeren hierdoor zullen weerhouden worden van nog verder te studeren, of een vervalste studiekeuze zullen doen.

De heer Claes (Minister van Nationale Opvoeding).

— Mag ik U doen opmerken, Mijnheer Henckens, dat op dit ogenblik, in het oude regime, wanneer iemand beslist om naar de universiteit te gaan, hij in geen geval de omvang van de beurs kent.

De heer Henckens. — Inderdaad, het is wel zo, Mijnheer de Minister, doch het volstaat naar de zitdag van een volksvertegenwoordiger te gaan die bij benadering, een zeer nauwkeurig inzicht kan geven over dit bedrag, rekening houdende met de kinderen ten laste enzovoort. Ik mag zeggen dat ik bij

benadering deze bedragen kan vaststellen, maar ik moet eraan toevoegen dat ik deze zaken van zeer dichtbij volg.

Maar zelfs indien men het bedrag niet kent, dan weet men toch nog dat het met een vijfde zou worden verminderd, in vergelijking met hetgeen vroeger werd betaald. Wij betreuren dat deze decimering van de beurzen, indien nodig om budgettaire redenen, uitsluitend en volledig ten laste wordt gelegd van de eerstejaarsstudenten, daar waar ze naar mijn oordeel, juist niet moet worden gelegd en waar deze besparing beter zou gespreid en verdeeld worden zijn over alle jaren van de universitaire studiën, het eerste jaar misschien uitgesloten. Indien U het mij vraagt zouden de beurzen van de **eerstejaarsstudenten** niet moeten worden verminderd omdat wanneer zij weten dat zij een substantieel bedrag zullen krijgen dit onze begaafde jongeren zal aanzetten om voort te studeren.

Ik durf niet denken dat deze maatregel geïnspireerd werd door de bedoeling het aantal eerstejaarsstudenten aan de universiteiten op zulk eenzijdige wijze — namelijk door alleen de min vermogenden te treffen — te besnoeien. Het zou onrechtvaardig zijn en een sociale achteruitgang betekenen wanneer men met zulke middelen een selectie aan de universiteiten nastreeft. Ik herhaal het, ik durf niet denken dat dit de inspiratie is van deze maatregel.

Ik vraag dan ook of deze inzichten wel de uwe zijn. Indien het juist is, dan vraag ik met aandrang deze instructies te herzien ofwel ervoor te zorgen deze besparing te spreiden over alle jaren van de universitaire studiën, maar deze besparing niet alleen ten laste te leggen van de eerstejaarsstudenten.

Ik besluit door nogmaals met nadruk maatregelen te vragen :

- ten eerste, voor de twee categorieën van het secundair onderwijs-voor dit schooljaar **nog**—die werkelijk benadeeld worden en waarover ik gesproken heb ;
- ten tweede, om te bekomen dat de eerstejaarsstudenten niet of veel minder door de in uitzicht gestelde maatregelen zouden getroffen worden. Ik dank U voor uw aandacht.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Minister van Nationale Opvoeding.

De heer W. Claes (Minister van Nationale Opvoeding) (*op het spreekgestoelte*). — Mijnheer de Voorzitter, Dames en Heren, ik zou in een zevental punten willen antwoorden op de vraag die mij gericht werd door het geachte lid Henckens.

Een eerste element is het volgende :

1. Het koninklijk besluit van 23.8.1972 tot vaststelling van de procedure voor het indienen van de aanvragen en van de voorwaarden tot het toekennen van de studietoelagen voor secundair onderwijs als ook het koninklijk besluit van 23.8.1972 tot vaststelling van de minvermogensgrens van de kandi-

daten voor een studietoelage verschenen in het Belgisch Staatsblad van 23.9.1972, geven m.i. geen aanleiding tot verwarring daar deze teksten duidelijk stipuleren dat :

- de verworven rechten gerespecteerd worden;
- al de minvermogene leerplichtige leerlingen recht hebben op een toelage welke ook hun schooluitslagen zijn.

Ik heb niet op het verschijnen van deze eerste besluiten gewacht om de belanghebbenden in te lichten.

Wanneer de heer Henckens zegt dat dit alles te laat geschiedde, dan wil ik er hem aan herinneren dat reeds op 20 maart, achteraf nog bevestigd op 20 september jongstleden, persberichten werden uitgegeven, terwijl vanaf juni 1972 alle inrichtingshoofden, inspecteurs en besturen van gemeenten een gedetailleerde brief ontvangen hebben over de toepassing van de nieuwe wet. Aan de gouverneurs van de provinciën heb ik persoonlijk onderrichtingen overgemaakt tijdens de verlofperiode. 11 wens het Geachte Lid er aan te herinneren dat de Hoge Raden voor studietoelagen pas op 24 mei 1972 geïnstalleerd werden doch dat dank zij een vlotte werking, reeds een reeks belangrijke adviezen werden uitgebracht die een regelmatige publicatie van besluiten mogelijk zullen maken. Ik ben hun leden daarvoor dan ook dankbaar.

2. Het is inderdaad zo dat voor de uitvoering van de wet voor het jaar 1972 slechts hetzelfde bedrag voorzien werd als voor de uitvoering van de vroeger bestaande wet.

De gewone toepassing van de wet zou de ter beschikking gestelde kredieten verdrievoudigd hebben. Deze verregaande financiële inspanning was voor de Regering in de huidige budgettaire toestand niet verantwoord. Wel werd een vijfjarenplan opgesteld dat door de Minister van Financiën aangenomen werd en dat een gemiddelde jaarlijkse aangroei van ongeveer 350 miljoen voorziet. Dank zij deze inspanning zullen de beschikbare kredieten van 1 524 miljoen in 1972-1973 oplopen tot 2 926 miljoen in 1976-1977. De wet zal dus gradueel in voege treden. Dit betekent dat, wat het secundair onderwijs betreft, de reglementaire teksten zodanig zullen opgesteld zijn en jaar na jaar zodanig zullen aangepast worden dat zij binnen een termijn van 5 jaar het geheel van het secundair onderwijs zullen omvatten.

Vanaf volgend jaar zal dus het 3e jaar lager secundair in aanmerking komen en daarna, trapsgewijze, de 3 jaren van het hoger secundair onderwijs. Wat het hoger onderwijs betreft is het van in den beginne de betrachting geweest de toelagen voor het hoger onderwijs en de toelagen voor het universitaire onderwijs dichter bij elkaar te brengen, maar de inspanning zal ook gespreid worden over 5 jaar.

3. Mag ik het Geachte Lid attent maken op de derde alinea van artikel 5 van de wet: „ De Koning

mag bepalen aan welke bijkomende voorwaarden een minvermogende student van het secundair onderwijs, die niet leerplichtig is, moet voldoen om een studietoelage te bekommen... ". Behalve voor de leerplichtige leerlingen is de enige bijkomende voorwaarde nu het leerjaar. In de toekomst en na de toepassing van het vijfjarenplan zal er geen enkele bijkomende voorwaarde meer van toepassing zijn, hetgeen een betere oplossing is dan het vereisen van een bepaald percentage van de punten met al de nadelige gevolgen van een concurrentietoestand die eraan verbonden zijn.

4. Een vierde element van het antwoord houdt verband met het volgende: alle onderwijsvormen zijn nu gelijkgesteld.

In de oude wetgeving bekwamen de leerlingen van het beroepsonderwijs en het technisch onderwijs praktisch geen beurzen. De leerlingen moesten inderdaad eerst slagen in een bijkomend examen en bovendien gunstig gerangschikt zijn om van een beurs te kunnen genieten. Het aantal toegestane beurzen was inderdaad niet hoog genoeg om aan al de geslaagden voldoening te geven. In de toekomst zullen al de minvermogenden recht hebben op een toelage wat op sociaal vlak een aanzienlijke verbetering betekent.

5. Een vijfde punt van antwoord heeft betrekking op de omvang der studietoelagen. U hebt voor een gedeelte gelijk als U beweert dat een toelage van 750 F te laag is. Het is nochtans juist dat voor de leerplichtige mindervermogende leerlingen van het eerste jaar middelbaar onderwijs nu slechts een bedrag is voorzien van 750 F, hetgeen — dat wil ik gaarne toegeven — zeker onvoldoende is. Voor het tweede jaar zal het bedrag een gemiddelde van 3 000 F bereiken. Voorlopig rekenen wij in het vijfjarenplan met een gemiddeld bedrag van 4 500 F voor de drie jaren van het lager middelbaar onderwijs.

Een zesde punt dat ik speciaal moet benaderen omdat U er een specifieke vraag over hebt gesteld, houdt verband met de situatie in het universitair onderwijs en in het niet-universitair hoger onderwijs.

Voor 1972-1973 is een eerste toenadering voorzien tussen de toelagen, voorzien voor het universitair onderwijs enerzijds en voor het niet universitair hoger onderwijs anderzijds.

Zoals ik inderdaad aankondigde ter gelegenheid van de installatie van de Hoge Raden, is het juist dat de kandidaten technisch ingenieur en de studenten ingeschreven in het hoger onderwijs van het lange type dezelfde bedragen zullen ontvangen als de universiteitsstudenten.

Wat de gemiddelde waarde van een beurs toegekend aan een eerstejaarsstudent op de universiteit betreft, is het niet mogelijk een duidelijk antwoord te verstrekken. Dit betekent niet dat ik de vraag inzake de zogenoemde vermindering met 20% wil ontwijken.

Welk was en welk is de techniek die in dit verband toegepast wordt? Men voorziet een globale som die ter beschikking wordt gesteld voor universitaire toelagen en voor hogere niet-universitaire toelagen. Ik kan U vandaag enkel de globale sommen meedelen die zijn voorzien. Die luiden als volgt: voor het universitair onderwijs 604 miljoen en voor de toelagen aan het hoger onderwijs 416 miljoen.

Zeër veel zal dus alleszins afhangen van het aantal rechthebbenden.

Ziehier wat zal worden nagestreefd : ten eerste, dat de toelage, verleend in de tweede kandidatuur en daaropvolgende jaren, nog hoger zal liggen dan deze toegekend in het eerste jaar. Ten tweede, dat de toelage, verleend aan studenten in het hoger onderwijs van het korte type, aanzienlijk verhoogd zal worden.

Dit zijn alleszins twee principes met dewelke rekening gehouden werd, bij het ontwerpen van het vijfjarenplan. (*Onderbreking van de heer Swaelen*) Mijnheer Swaelen, ik heb enkel gesteld dat wij in het jaar 1972- 1973 moeten trachten de gelijkschakeling tussen universitair en hoger onderwijs van het lange type te bereiken. Wat echter betreft het inhalen van de achterstand in het hoger onderwijs van het korte type wordt de aktie meer gespreid. Dit is het enige wat ik heb gezegd. Ik heb dus niet beweerd dat er eeuwig discriminaties moeten blijven,

Komen we nu tot wat de heer Henckens genoemd heeft de gebreken van het vijfjarenplan inzake het middelbaar onderwijs.

Rekening houdend met de dwingende budgettaire imperatieven, meen ik te mogen zeggen dat een aanvaardbare en verdedigbare oplossing is gegeven aan het vraagstuk dat gerezen was nopens de uitvoering van de wet op de studietoelagen. Zeker, het sociale probleem voor sommige niet leerplichtige leerlingen in het middelbaar onderwijs blijft gesteld tijdens de ganse overgangperiode.

Laat mij vooreerst toe het volgende nogmaals te herhalen : een niet leerplichtige, die zich in een behartigenswaardige situatie bevond en die, ofwel in het examen niet slaagde ofwel die niet in een gunstige rangorde was weerhouden, verkreeg ook geen beurs in het oude systeem. Hoewel dus niet moet worden overdreven, mag ik toch aan deze Vergadering de verzekering geven dat de regering bekommerd is om ook aan dit probleem — het is een dubbel probleem, Mijnheer Henckens — een billijke oplossing te geven, zulks echter in het kader van de gelimiteerde budgettaire mogelijkheden. Het is mij echter vandaag niet mogelijk in te gaan op de modaliteiten die in dit verband zouden kunnen worden vastgelegd.

Wij zijn het dus eens: er dient naar een oplossing gestreefd zowel voor de niet leerplichtige leerling, die verleden jaar als leerplichtige leerling geen studietoelagen genoot als voor de niet leerplichtige leerling van verleden jaar die toen niet in aanmerking kwam, maar door een plotse wijziging in de gezins-

De heer Van Mechelen (Minister van Nederlandse Cultuur). — Ik wil op beide vragen antwoorden. Dat geldt inderdaad ook voor de wetteksten waarvoor soms vragen worden medegedeeld.

Ik wil hier even de techniek uiteenzetten: de vragen worden op band opgenomen, indien zij telefonisch komen, aan de taalraadsman voorgelegd, die deze schriftelijk beantwoordt. In geval die vraag ingewikkeld is, wordt deze voor advies voorgelegd aan een raad van deskundigen, waarin onder meer de heren Professoren Florquin en Galle zetelen.

Tot op heden, dat wil zeggen na 2,5 jaar werden 4 900 vragen gesteld en schriftelijk beantwoord.

Ten tweede, evenmin mag worden over het hoofd gezien de rechtstreekse organisatorische en financiële steun die het departement verleent aan de Verenigingen ter Bevordering van de Beschaafde Omgangstaal, met name de V.B.O. en de A.B.N.-kernen. Deze verenigingen kregen een toelage van het departement, terwijl ook hun tijdschriften worden gesubsidieerd.

Ten derde, door het departement van Nederlandse Cultuur worden ten slotte verschillende activiteiten gesubsidieerd zoals onder meer de Middagen van de Poëzie, het organiseren van schoollezingen door schrijvers en anderen, die, zij het zijdelings, de aandacht van de jeugd en van de volwassenen vestigen op de betekenis van het gecultiveerd Nederlands in de literatuur.

Ten vierde, ten slotte — en U hebt er zelf allusie op gemaakt en ik dank U daarvoor — mag niet uit het oog verloren worden de voortdurende inspanningen die in het raam van radio en televisie worden gedaan voor de verspreiding van goed Nederlands. U hebt Professor Florquin genoemd; ik wens de naam van Professor Galle eraan toe te voegen „Voor wie haar soms geweld aandoet”. Ik geloof dat inderdaad radio en televisie op een zeer uitdrukkelijke wijze hebben meegewerkt om het goed Nederlands te verspreiden. Dat „De vorstinnen van Brugge” of „De heren van Zichem” daarvan soms afbreuk doen, is een kleine toefigte voor diegenen die het nog moeten leren.

Een onbevragen waarnemer zal daarenboven kunnen vaststellen dat in het voorbije decennium een enorme stap voorwaarts werd gezet bij de verspreiding van het algemeen Nederlands. Vooral in de TV-uitzendingen waar jongeren aan te pas komen, treft het hoe het taalgebruik er ten overstaan van de oudere generaties op vooruit is gegaan.

Vanzelf sprekend — ik ben het volkomen met U eens — moeten nog vele inspanningen gedaan worden, onder meer in het raam van de voortdurende vorming, alsook in de sector die U hebt aangeraakt, maar waarover ik niet wil spreken omdat dit niet in mijn bevoegdheid ligt, met name de sector onderwijs. Ik denk vooral aan de vorming van de leraars en de onderwijzers. Dit is inderdaad zeer belangrijk, maar hierover moet U mijn collega van Nationale Opvoeding ondervragen.

U weet dat wij de voortdurende vorming, vooral van de werkende jongeren, in het cultuurbeleid prioritair hebben gesteld, want ook hier is het goede taalgebruik voor deze jonge mensen zeer **betekenisvol**.

Daarenboven ben ik van mening dat een actie voor de bevordering van de beschaafde omgangstaal het best gediend is, niet alleen als een manifestatie op zichzelf, maar geïntegreerd in het algemeen **cultuurbeleid** dat wij, samen met het Cultuurparlement trachten te voeren.

De Voorzitter. — Het incident is gesloten.

**VRAAG OM UITLEG
VAN DE HEER WIJNINCKX
TOT DE MINISTER VAN NEDERLANDSE
CULTUUR OVER HET FRAGMENTAIRE
JEUGDBELEID EN DE MISKENNING
VAN DE ADVIEZEN VAN DE
NEDERLANDSTALIGE JEUGDRAAD**

De Voorzitter. — Dames en Heren, aan de orde is de vraag om uitleg van de heer Wijninckx tot de Minister van Nederlandse Cultuur over het **fragmentaire** jeugdbeleid en de miskennis van de adviezen van de Nederlandstalige Jeugdraad. De heer Wijninckx heeft het woord.

De heer Wijninckx (op het spreekgestoelte). — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, achtbare Collega's, wanneer wij aan het einde van deze vraag om uitleg van de Minister als antwoord zouden krijgen dat hij het verzoenend gebaar zal stellen dat diegenen die de Jeugdraad om allerlei redenen verlaten hebben verwachten, dan is reeds voldoening geschonken aan deze vraag om uitleg. Wij hebben zelf met sommige anderen, die spijtig genoeg niet meer in de vergadering aanwezig zijn, geruime tijd verantwoordelijkheid gedragen voor de werking van de Nationale Raad voor de Jeugd. Als van de weinige Collega's die nog aanwezig zijn sommigen zich nog veroorloven privé-gesprekken te voeren met de Minister die ik ondervraag, wordt het onaangenaam om hier te werken. *(De Minister maakt een einde aan het privégesprek)*

Mijnheer de Minister, gedurende jaren hebben wij — en het verheugt mij hier de toenmalige voorzitter van de Nederlandse Jeugdraad terug op zijn bank aan te treffen — ogenblikken gekend waarin de samenwerking tussen de Minister en zijn administratie en de jeugdraad soms moeilijker was, maar wij hebben nooit een crisis meegemaakt zoals wij deze vandaag in de Jeugdraad beleven.

Het is dan ook de oprechte verzuchting van diegenen die aan de bakermat hebben gestaan van de **Jeugdraad**, dat aan die situatie een einde zou komen, zodat wij terug een serene sfeer van samenwerking

zouden kennen en dat ook bepaalde misverstanden zouden kunnen opgeklaard worden.

Het is altijd zo geweest dat op sommige ogenblikken de leden van het Bureau van de Nederlandstalige Jeugdraad zich tekort gedaan voelden door handelwijzen, die hadden kunnen vermeden worden.

Mijnheer de Minister, de opsomming van de problemen, die mij door mijn jonge vrienden werden ter kennis gesteld, is indrukwekkend en desondanks was naar mijn gevoelen door hen op geen enkel ogenblik kortsluiting gewild.

Het is dan ook wenselijk dat daaraan binnen de korst mogelijke tijd een einde wordt gesteld.

U hebt, Mijnheer de Voorzitter, waarde Collega's, langs de pers vernomen dat vóór enkele dagen de socialistisch jeugdorganisaties de Jeugdraad hebben verlaten. Zij hebben dit zeker en vast gedaan met de bedoeling er in eervolle omstandigheden terug naartoe te gaan. Zij verwachten dit gebaar van de Minister.

Het komt me voor dat zelfs de overige leden van de Nederlandstalige Jeugdraad zich op dezelfde manier tekort gedaan voelen. Het is ons niet onbekend dat de voorzitter van de Nederlandstalige Jeugdraad op een zitting van het Bureau heeft verklaard dat hij sinds geruime tijd gepoogd had een gesprek met de Minister te voeren. U kent mijn persoonlijke gevoelens te uwen opzichte, Mijnheer de Minister, maar als een minister die namens de regering belast is met het jeugdbeleid, de tijd niet heeft om de voorzitter van de Nederlandstalige Jeugdraad voor een gesprek te ontmoeten, dan moet het mij van het hart dat het een zeer betreurenswaardige situatie is en dat U dringend Uw tijdsindeling moet aanpassen. U moet de tijd vinden om de verantwoordelijken van de jonge generatie te woord te staan. U zou de tijd moeten vinden om de socialistische en andere niet christelijke leden van de Jeugdraad te ontmoeten.

U weet dat de vrijzinnigen in het Vlaamse land niet allemaal met evenveel geestdrift de ontwikkeling van de cultuurautonomie volgen. Situaties als deze versterken bij sommigen de gevoelens van tekort gedaan te zijn. Het is juist de jonge generatie veel meer nog dan wij of dan diegenen die nog tot een andere generatie behoren, die, in de kracht van haar leven, de cultuurautonomie volledig tot ontplooiing zal zien komen. Als U, door een gesprek te vermijden met of door een onderhoud niet toe te staan aan deze jonge mensen de vrees voor benadeling verstevigd, dan moet het mij van het hart dat U een grote verantwoordelijkheid neemt ten opzichte van de jonge generatie waarvoor U, ingevolge het regeerakkoord, in het Vlaamse land de verantwoordelijkheid draagt.

Ik zou U in detail kunnen opsommen op welke punten deze jonge mensen zich tekort gedaan voelen. Mijnheer de Minister, er werd aan de Jeugdraad opdracht gegeven, een vijfjarenplan uit te werken. De wijze waarop deze opdracht werd

gegeven liet veronderstellen dat binnen het tijdsbestek waarin dit vijfjarenplan tot stand zou komen, er niet op overmatige wijze gebruik zou worden gemaakt van een bepaling die U misschien in antwoord op mijn vraag zou kunnen geven en die in het ontwerp van cultuurpact voorkomt, namelijk dat voor nieuwe experimentele initiatieven toelagen mogen worden gegeven.

Wanneer het vandaag zo is, Mijnheer de Minister, dat aan bestaande kredieten geknaagd wordt om nieuwe initiatieven te bevorderen, dan is dit kennelijk in strijd met de afspraken die werden gemaakt ten opzichte van de Nederlandstalige Jeugdraad en vooral ten opzichte van de opdracht die de Jeugdraad op zich heeft genomen. Er worden vandaag kennelijk initiatieven betoelaagd voor buurtthuiswerk, en niemand had daar weet van, voor jongerenadviescentra, voor jongerencentra voor maatschappijhervorming en noem maar op. De niet katholieke leden van de Nederlandstalige Cultuurraad krijgen het gevoel dat talrijke experimenten worden betoelaagd langs de weg van bestaande kredieten. Deze handelwijze wekt de indruk dat er door Uw medewerkers of door Uw administratie in sommige oren wordt gefluisterd waar nog ergens fondsen ter beschikking zijn, en dat men nieuwe initiatieven gaat oprichten om te kunnen knagen aan bestaande kredieten. Het is inderdaad zo dat men experimenten op het gebied van het jeugdwerk niet kan vermijden. Maar wanneer die experimenten worden voorbereid, op basis van pseudo-wetenschappelijke criteria, en met het gevolg dat het altijd nieuwe initiatieven zijn die toevallig uit één richting komen, omdat de anderen niet weten dat die initiatieven door de overheid worden gewenst en betoelaagd, dan kan ik begrijpen waarom de socialistische jeugdorganisaties, en met hen ook de andere niet katholieken in de Nederlandstalige Jeugdraad zeggen: „zo gaat het niet meer verder, wij weigeren onze medewerking”. De jeugdorganisaties hebben jaren gedokterd aan een systeem van objectieve criteria. De heer Henckens, samen met mij hier aanwezig, heeft het meegemaakt hoe moeilijk die besprekingen zijn geweest, maar in welke opbouwende atmosfeer een akkoord is bereikt, waarvan vandaag wordt gezegd dat het door de Minister niet wordt gerespecteerd.

Ik vraag dat U op dit punt integendeel uitdrukkelijk zou verklaren dat de criteria, die door de jonge mensen van alle strekkingen zelf werden opgesteld, door U en Uw administratie worden gerespecteerd. Wanneer echter vandaag zou blijken dat zulks niet het geval is, dan is het duidelijk dat U van jonge mensen niet de inzet mag verwachten dat zij zich buigen over de opstelling van een vijfjarenplan, dat veel moeilijker zal uit te werken zijn en dat achteraf evenzeer opzij dreigt te worden gelegd. Is het waar dat de objectieve criteria, voor betoelaging waaraan andere jonge mensen jaren hebben gewerkt, en die uiteindelijk tot eenieders tevreden-

raad op 16 mei 1972, én met het advies van de Nederlandstalige Jeugdraad zelf in het Vijfjarenplan uitgedrukt, waarin uitdrukkelijk een buitengewone inspanning wordt gevraagd voor de werkende jongeren.

Daarenboven heeft de Agglomeratieraad van de Nederlandstalige Brusselse jeugd op 6 februari in het Congressenpaleis dezelfde vraag naar voren gebracht. Ook zij hebben voor de Brusselse jeugd een vijfjarenplan opgesteld en dit was hun eerste desiderata.

Trouwens, ik begrijp niet goed hoe men ten opzichte van dit initiatief zeer kritisch kan zijn, want de twee centra die tot nu toe werden opgericht zijn pluralistisch samengesteld zowel in de algemene vergadering als de Raad van Beheer. Tenslotte houden deze centra vooralsnog een experimenteel karakter. Uit hun ervaring en lessen zullen wij weten wat de definitieve oplossing zal zijn. Maar in ieder geval is het zó dat geen kredieten worden weggenomen uit de bestaande subsidiëeringsvormen, maar dat voor deze experimenten nieuwe kredieten zijn voorgesteld geworden.

Wat de tienersklub betreft moet ik U mededelen dat nog geen definitieve beslissingen werden genomen. Het probleem wordt in de commissie Jeugdtehuizen van de Jeugdraad besproken.

Wat de jongeren-adviescentra en de jongerencentra voor maatschappijvernieuwing betreft werd reeds vorig jaar in de Jeugdraad een uitvoerige discussie gevoerd zonder dat men evenwel tot een beslissing is gekomen.

Ik moge er bij dit alles nog aan toevoegen dat ik een drietal ontwerpen van decreet die de jeugdvorming betreffen eerlang zal neerleggen bij onze Cultuurraad. Ik wacht nog slechts — ik heb reeds de goedkeuring van de kabinetsraad — op advies van de Raad van State. Deze drie decreten zijn gebaseerd op adviezen die door de Nederlandstalige Jeugdraad zijn verstrekt geworden. Ik wil graag de verzekering geven dat de criteria die de Jeugdraad zelf maakt de basis zullen vormen van hetgeen in deze decreten moet worden uitgewerkt langs verschillende koninklijke besluiten.

Dat er aan bepaalde voorstellen en adviezen soms wel eens wijzigingen worden gebracht is ook vanzelfsprekend. Ik geloof dat er geen dubbelzinnigheid mag heersen in verband met de uiteindelijke bevoegdheden. Zoals de vele andere adviserende colleges — de heer Monard heeft gewezen op het groot aantal die in de schoot van het Departement bestaan — is en blijft de Jeugdraad een adviserend orgaan. Het blijft steeds de opdracht, de verantwoordelijkheid van de bewindsman uit de vele voorstellen de politieke prioriteiten te bepalen en daarover verantwoording af te leggen voor het Parlement.

Dames en Heren, ik heb het reeds in het begin van deze vergadering gezegd, dat ik het gebaar van verzoening zelf wil stellen door onmiddellijk het

Socialistisch Jeugdverbond te ontvangen en daarna het Bureau van de Nederlandstalige Jeugdraad. Want, zoals de heren Wijninckx en Monard hebben gezegd moet deze samenwerking er zijn.

Het is ondenkbaar, het zou totaal in tegenstrijd zijn met al datgene waarin ikzelf geloof, dat men ergens van bovenuit een paternalistisch jeugdbeleid zou kunnen voeren. Dit is totaal onmogelijk. Wellicht moeten wij betere verbindingskanalen vinden tussen de Jeugdraad en de Ministers.

Maar, in ieder geval ik ben ervan overtuigd dat deze jonge mensen de beste levende krachten zijn die morgen de cultuurautonomie werkelijk zullen beleven. Het is mijn uitgesproken wens met hen op de beste manier samen te werken. (*Applaus op de banken van de C. V.P.*)

De Voorzitter. — Er zijn geen andere sprekers ingeschreven.

— Het incident is gesloten.

**VRAAG OM UITLEG
VAN DE HEER VANHAEGENDOREN
TOT DE MINISTER VAN TEWERKSTELLING
EN ARBEID OVER HET VOORNEMEN
VAN DE REGERING DE FACILITEITEN
TEN OPZICHTE VAN DE KREDIETUREN
TE BEPERKEN TOT HET AVONDONDER-
WIJS EN IN HET ALGEMEEN
OVER DE VERDERE INZICHTEN
VAN DE REGERING
BETREFFENDE DE KREDIETUREN**

De Voorzitter. — Dames en Heren, aan de orde is de vraag om uitleg van de heer Vanhaegendoren tot de Minister van Tewerkstelling en Arbeid over het voornemen van de Regering de faciliteiten ten opzichte van de kredieturen te beperken tot het avondonderwijs en in het algemeen over de verdere inzichten van de Regering betreffende de kredieturen.

De heer Vanhaegendoren heeft het woord.

De heer Vanhaegendoren (*op het spreekgestoelte*). — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, Dames en Heren, wanneer wij de cultuur in een ruime sociale context willen stellen, lijdt het geen twijfel dat de kwestie van de kredieturen een culturele aangelegenheid is.

Inderdaad, het gaat hier grotendeels om de culturele vormgeving van onze gemeenschap en om de kansen van diegenen die door sociale omstandigheden, in de maatschappij de functie niet kunnen vervullen waartoe zij bekwaam zijn.

Het ontwerp van wet dat op dit ogenblik officieus bekend is voldoet ons niet. Ik geloof dat wij aan de heer Minister de gelegenheid moeten geven aan de Cultuurraad desaangaande iets mee te delen.

Het toepassingsgebied van deze wet betreft werknemers met volledige dagtaak, die het onderwijs voor sociale promotie volgen. Het betreft hier dus het vroeger B-technisch onderwijs met onvolledig leerplan dat men, om in de mode te zijn, omgedoopt heeft tot: „onderwijs voor sociale promotie“.

Het ontwerp is niet toepasselijk op het overheids-personeel ofschoon er bij koninklijk besluit verruiming mogelijk zijn.

Er worden twee punten in vooropgesteld namelijk het recht op afwezigheid van het werk en het behoud van loon met sociale rechten.

Het recht op afwezigheid gedurende een aantal uren bedraagt een bepaald procent van de leertijd. Er is een speling van keuze met betrekking tot eksamen-voorbereiding en dergelijke of het volgen van onderwijs. Voor deze uren van afwezigheid die men „kredieturen“ noemt, wordt recht op normaal loon voorzien waarbij de werknemers het bewijs moeten leveren de cursussen te hebben gevolgd en te slagen in het examen.

Wat de financiering betreft neemt de Staat 50% van de lonen op zich terwijl de andere 50 % van de werkgevers komen via de R.M.Z., de Nationale Pensioenkas voor Mijnwerkers, de Voorzorgskas voor Zeevarenden.

Voor het geheel wordt een toezicht uitgebouwd en worden ambtenaren voorzien die een inspectie kunnen uitoefenen. Er worden strafbepalingen vastgesteld voor de werkgevers en voor de werknemers evenals voor de hoofden van de onderwijsinstellingen waarbij de arbeidsrechtbanken bevoegd zijn voor de geschillen.

Dit ontwerp stellen wij vanzelfsprekend in verband met de bestaande wet-Servais, van 1 juli 1963 en de daarbij aansluitende koninklijke besluiten onder meer van 16 juni 1964 ten gunste van de jonge zelfstandigen.

De wet-Servais wordt overigens in het ontwerp gewijzigd omdat in plaats van alleen maar van jonge werknemers, hier sprake is van alle werknemers.

Daarom zou ik een eerste vraag willen stellen. Vervangt deze wet de wet-Servais? De wet-Servais geeft recht op afwezigheid en compensatie voor loonverlies.

Het Nationaal Instituut voor Sociale Promotie van de K.A.J. heeft de belangrijkste realisatie op haar actief maar zonder bevredigende uitslagen. Ik verwijs naar de studie van de heer Drees desaan-gaande, waarin de cijfers zijn opgenomen. Deze onbevredigende uitslagen zijn te wijten aan het feit dat de werkgevers niet geneigd zijn de jonge werknemers vrij te laten. Anderzijds heeft de wet-Servais een andere strekking dan het deelnemen aan het B-onderwijs met onvolledig leerplan, of men dat nu al of niet herdoopt in „onderwijs voor sociale promotie“. Immers, in de wet Servais is er wel onder secundo sprake van : „werknemers die in een inrichting van de Staat of in een gesubsidieerde of erkende inrichting met goed gevolg een volledig tot het avond- of

zondagsonderwijs behorende cyclus van de leer-gangen waardoor zij hun beroepskwalificatie kunnen verhogen, hebben beëindigd“.

Er is echter in primo sprake van „de jonge werknemers die ten einde hun intellectuele, morele en sociale vorming te vervolmaken, cursussen volgen die met dat doel door jeugdorganisaties van werknemers, eventueel in samenwerking met werkgevers, georganiseerd worden“.

Dus in de wet-Servais wordt de mogelijkheid van algemene vorming voorzien.

Ik geloof dat wij ons niet vergissen indien tegen het huidige ontwerp een heftig verzet rijst in de kringen van de jonge arbeiders.

Uit het betoog van de K.A.J. weten wij dat het gaat om 626.194 jongeren. Het gaat hier tenslotte om de „pedagogische begeleiding van de werkende jongeren“.

Willen wij geen stap achteruit zetten, dan is het centrale punt deze pedagogische begeleiding van de werkende jongeren. Dit punt is ongetwijfeld het meest actuele aspect van de verheffing van het culturele niveau van de gemeenschap.

In het weekblad „De Nieuwe“ werd het ontwerp Major als volgt beoordeeld :

„De campagne van de K.A.J. beklemtoonde terecht dat het bij de sociale promotie niet uitsluitend om beroepsopleiding mag gaan, dit is het behalen van een of andere B- of A-graad. In de vorming zou eveneens een grote dosis algemene menselijke en maatschappelijke vorming moeten begrepen zijn, die wordt afgestemd niet op de jongere als producent, maar wel op de jongere mens, als persoonlijkheid.

„Met dit soort vorming zou niet zozeer de beroepsvaardigheid van de werknemer, wel zijn bewustwording worden in de hand gewerkt, waarmee dan geraakt wordt aan een cruciale vraag in verband met de vorming: welke houding wil de Staat tegenover de arbeiders aannemen? Wil hij bewuste, gepolitiseerde, sociaal-geëngageerde arbeiders vormen of wil hij de arbeiders handhaven als domme ganzen, om een uitdrukking van de K.A.J. zelf over te nemen, domme ganzen die snateren, eten en zich gewillig laten hoeden door de baas?“ Einde citaat. Zonder de journalistieke stijl van dit citaat volledig over te nemen, geloof ik toch wel dat hier de cruciale vraag gesteld wordt.

Men moet inzien dat het hier moet gaan om de algemene vorming en men moet inzien dat deze algemene vorming ook de beroepsvervolmaking tenslotte ten goede komt.

Men moet inzien dat de welvaart van een land gebaat wordt, zoniet op het vlak van iedere bepaalde onderneming, maar macro-economische gezien, door bewuste, door menselijk-algemeen gevormde arbeiders.

En dus, zelfs van het standpunt uit van de werkgevers, zou het een visie op korte termijn zijn te menen dat de economische groei alleen gebaat wordt

grote formules en grote woorden. De jonge arbeiders die zeer vroeg hebben moeten gaan werken en ik ken die mentaliteit zeer goed uit persoonlijke ervaring, die moeten de kans hebben op een betere ontwikkeling. Wij moeten bijzonder bij de start zeer voorzichtig zijn. We moeten in etappes tewerk gaan om tot een gezonde evolutie te komen. Die jonge arbeiders moeten op elk niveau worden geholpen. De wet-Servais bestaat nog. Men heeft gesproken over staatspersoneel en over ander personeel. Ik kan er niet op antwoorden. Ondanks hetgeen sommige kranten hebben gezegd, is het vraagstuk gecompliceerd. Het is natuurlijk mogelijk aan het staatspersoneel kredieturen te geven zonder dat het in de wet staat. De agenten kunnen als zij de scholen volgen, over vrije uren beschikken eventueel door een bepaling in hun statuut. Ik geloof dat de zaak moet worden besproken met een nuchtere geest. Bij de jonge werklozen zijn er gemiddeld 50% die alleen lager onderwijs hebben genoten, zowel bij de jongens als bij de meisjes. En dat is een groot vraagstuk. De Kamer zal moeten beslissen wat er moet in aanmerking genomen worden voor de kredieturen, en hoeveel daarvoor zal moeten worden betaald, en wie dat moet betalen.

Dat zijn de grote vragen die wij nu niet in detail kunnen bespreken, maar die aan de orde zullen komen zodra het ontwerp ter bespreking ligt in het Parlement. Dat zal wel heel binnenkort zijn. Op dat ogenblik zullen wij de zaak breedvoerig kunnen behandelen tot ieders voldoening, naar ik hoop.

Ik herhaal dat het geen eenvoudig ontwerp is en dat het zeer moeilijk zal zijn in zijn toepassing. Bij een dergelijk ontwerp moeten wij ook met twee factoren rekening houden.

In de eerste plaats, dat het in het bedrijfsleven kan worden ingeschakeld.

Mejuffrouw Devos. — Ook in de kleine bedrijven.

De heer Major (Minister van Tewerkstelling en Arbeid) — Dat zijn zaken die bij de bespreking van het ontwerp moeten behandeld worden.

In de tweede plaats moet het een systeem zijn dat er voor zorgt dat wij morgen niet **méer** jonge werklozen zullen hebben dan vandaag.

Mijnheer de Voorzitter, dat is het antwoord dat ik vandaag kon geven. Zodra het ontwerp is neergelegd kan daar breedvoeriger worden over gehandeld.

De Voorzitter. — De heer Vanhaegendoren heeft het woord voor een korte repliek.

De heer Vanhaegendoren. — Ik dank de Minister voor zijn antwoord. Ik moet nochtans constateren dat hij niet heeft gezegd welke de intenties zijn van de Regering. Zal het alleen een vakopleiding betreffen of zal ook mens in het algemeen daarbij een plaats vinden?

De heer Major (Minister van Tewerkstelling en Arbeid) — Een Regering wordt niet ondervraagd naar haar intenties. Op het ogenblik dat het ontwerp is neergelegd kan daarover gepraat worden.

De Voorzitter. — De Minister heeft geantwoord en daarmee kunnen wij het incident besluiten.

— Het incident is gesloten.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De Voorzitter. — Dames en Heren, ik stel voor de bepaling van agenda, dag en uur van de volgende openbare vergadering aan het Bureau en aan de Voorzitter over te laten. (*Instemming*)

— De vergadering wordt gesloten om 18 u. 05.

De Vergadering gaat tot nadere bijeenroeping uiteen.

VRAGEN

Schriftelijke vragen en antwoorden (Rgt. art. 51)

Vragen werden ingediend door:

de heren W. Claeys,
W. De Clercq,
Diegenant,
Jorissen,
Kuijpers,
Vandamme.

CULTUURRAAD VOOR DE NEDERLANDSE CULTUURGEMEENSCHAP

HANDELINGEN NR. 2

Vergadering van dinsdag 7 november 1972
(*Bijlagen*)

ONTWERP VAN DECREET
HOUDENDE DE BEGROTING VAN DE CULTURELE ZAKEN
VAN DE NEDERLANDSE CULTUURGEMEENSCHAP
VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1972 —
SECTOR VERKEERSWEZEN

TABEL

TITEL 1. —GEWONE UITGAVEN.

(In duizendtallen frank.)

Att.	TEKSTEN	1972		1971	1970
		Aangevraagd kredieten		Kredieaan (vorige jaren)	Uitgaven
		per artikel	per littera		
Deel II.					
Permanente vorming.					
Sectie 1.					
Commissariaat-Generaal voor Toerisme.					
HOOFDSTUK III.					
INKOMENSOVERDRACHTEN.					
Inkomensoverdrachten aan gezinnen.					
33.02	Toelagen aan de verenigingen voor vreemdelingenverkeer en aan de toeristische federaties en liga's enz.	6700		5 500	4043
Inkomensoverdrachten aan fondsen en aan openbare instellingen zonder bedrijfskarakter.					
41.01.	Sociaal toerisme. — Arbeidersvakantie	400		464	476
Inkomensoverdrachten aan de gemeenten en aan de provinciën.					
43.01	Toelagen aan de waterkuuroorden	900		900	847
	Totaal voor hoofdstuk III	8 000		6864	5366
HOOFDSTUK IV.					
VERMOGENSOVERDRACHT.					
Vermogensoverdrachten aan bedrijven.					
51.01	Toekenning van premies ter bevordering van de modernisering of van de bouw van hotelinrichtingen	5 000		5 000	4634
	Totaal voor hoofdstuk IV	5 000		5 000	4634
	Totaal voor sectie 1 — Commissariaat-Generaal voor Toerisme.	13 000		11864	10 000
	Totaal voor deel II — Permanente vorming	13 000		11864	10 000
	Totaal voor titel 1 — Gewone uitgaven van de sector Verkeerswezen.	40600		33451	29 662

TITEL II. — BUITENGEWONE UITGAVEN.

(In duizendtallen frank.)

Art.	TEKSTEN	VASTLEGGINGEN				ORDONNANCERINGEN			
		Machtigingen 1971		Machtigingen 1971		Machtigingen 1971		Machtigingen 1971	
		Overgedragen kredieten van het vorige begrotingsjaar	Aangepaste kredieten 1971	Nieuwe machtigingen 1972	Ordonnances 1970	Overgedragen kredieten van het vorige begrotingsjaar	Aangepaste kredieten 1971	Nieuwe machtigingen 1972	Ordonnances 1970
		Vastleggingen 1970							
51.01	Tussenkost van de Staat in het raam van de reglementering betreffende het verlenen van de subsidies voor de bevordering van het sociaal toerisme :	43 803	27800	20000 40000	21664	19880	27400	31250 15 000	
	1. Loonarbeiders	—							
	2. Zelfstandigen								
51.02	Tussenkost van de Staat in de financiering van aankopen en van werken die bijdragen tot de ontwikkeling van de regionale toeristische uitrusting	19 581	18 000	43000	30344	1672	18 000	27500	
	Totalen voor hoofdstuk III	63384	45 800	103 000	52008	21552	45400	73750	
HOOFDSTUK IV.									
DIRECTE INVESTERINGEN.									
Aankoop van grond en gebouwen in het binnenland.									
71.01	Aankoop van terreinen en gebouwen, allerhande constructies, uitrustingen en aanpassingen met het oog op het oprichten van toeristische centra			15000	—	—	—	12500	
	Totalen voor hoofdstuk IV	—	—	15000	—	—	—	12500	
	Totalen voor sectie I — Toerisme	63384	45800	118000	52008	21552	45400	86250	
	Totalen voor titel II — Buitengewone uitgaven van de sector Verkeerswezen.	63384	45800	118 000	52008	21552	45400	86250	

(In duizendtallen frank.)

Art.	TEKSTEN	VASTLEGGINGEN				ORDONNANCERINGEN			
		Machtigingen 1971				Machtigingen 1971			
		Vast- leggingen 1970	Overgedragen kredieten van het vorige begrotingsjaar	Aangepaste kredieten 1971	Nieuwe machtingen 1972	Ordonnance- ringen 1970	Overgedragen kredieten van het vorige begrotingsjaar	Aangepaste kredieten 1971	Nieuwe machtingen 1972
64.01	Herstel van de oorlogsschade aan de goederen noodzakelijk voor het privaat onderwijs, in uitvoering van de wet van 6 juli 1948 :								
	1. Vlaams landgedeelte	27 161	26 573	40 000	{	15 500	—	—	—
	2. Brussel-Hoofdstad				{	2 000	—	—	—
	Totalen voor hoofdstuk III	207 697	148 374	200 000		97 500	146 500	6 437	230 000
	Totalen voor sectie I	244 766	158 819	247 000		127 500	176 597	27 215	245 000
	Totalen voor titel II — Buitengewone uitgaven van de sector Openbare Werken	244 766	158 819	247 000		127 500	176 597	27 215	245 000

N.B. — De bedragen betreffende de begrotingsjaren 1970 en 1971 werden geglobaliseerd.